

Handelshögskolan
VID GÖTEBORGS UNIVERSITET

Företagsekonomiska institutionen

IAS 39 Financial Instruments:
Recognition and Measurement –
Nobel Biocare

Magisteruppsats i företagsekonomi
Extern redovisning och Företagsanlays
Höstterminen 2003

Handledare: Jan Marton
Författare: Elisabeth Stein 791207

FÖRORD

Först och främst vill jag tacka respondenterna på Nobel Biocare för ett mycket trevligt och positivt bemötande samt för att de tog sig tid att ställa upp på en intervju. Ett stort tack riktas även till företagets revisor på KPMG.

Vidare vill jag också rikta ett stort tack till min handledare, Jan Marton, för alla synpunkter och goda råd jag har fått under arbetets gång.

Slutligen vill jag även tacka de grupper som jag har samarbetat med under uppsatsperioden för givande och vägledande diskussioner.

Göteborg 17 januari 2004

.....

Elisabeth Stein

SAMMANFATTNING

Examensarbete i företagsekonomi, Handelshögskolan vid Göteborgs Universitet, Extern redovisning och Företagsanalys, Magisteruppsats, Ht 2003

Författare: Elisabeth Stein

Handledare: Jan Marton

Titel: IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement - Nobel Biocare

Bakgrund och problem: Utlandets betydelse för den svenska kapitalmarknaden har ökat markant den senaste tiden och företag har blivit alltmer internationellt beroende. Detta gör att företag utsätts för exponering i exempelvis valutaförändringar och finansiella instrument kan då användas för att begränsa denna exponering. Börsnoterade bolag i Europa skall fr.o.m. 2005 införa IASB:s regelverk och kommer därigenom att införa IAS 39 Financial Instruments. Standarden har mötts av stark kritik av företag runt om i Europa och det kan anses vara intressant att se vilka problem som uppstår när företag inför denna komplicerade standard.

Syfte: Att utföra en fallstudie på ett specifikt företag för att se hur implementeringen av IAS 39 Financial Instruments har påverkat företaget samt undersöka eventuella problem som har uppstått i samband med införandet.

Avgränsningar: Uppsatsen kommer inte att kunna ge någon generell beskrivning av att införa IAS/IFRS och IAS 39 i företag, men rapporten kan ändå ge en indikation på vilka problem företag kan stöta på i samband med implementeringen av standarden.

Metod: För att kunna besvara rapportens forskningsfrågor och därigenom uppnå syftet, har en kvalitativ metod tillämpats. En fallstudie har gjorts på ett specifikt företag, Nobel Biocare, där ett antal anställda personligen har träffats för intervju. Ytterligare en intervju har genomförts med en av företagets revisorer. Materialet från intervjuerna har bearbetats och analyserats utifrån referensramen och sammanställts i rapportens empiri- och analysavsnitt.

Resultat och slutsatser: Givetvis uppstod problem när Nobel Biocare införde IAS 39 i sin redovisning, men dessa problem var långt ifrån så stora som hade förväntats av såväl de anställda på Nobel Biocare som av författaren. De problem som respondenterna framhävde har att göra med en utökad dokumentation och ändrade krav gällande utformningen av årsredovisningen. Problemen som uppstod får dock anses som lindriga och temporära.

Förslag till fortsatt forskning: Vidare hade det varit intressant att genomföra en liknade undersökning på ett företag som har en mer komplicerad finansiell verksamhet, med mer invecklade derivatinstrument. Det hade också varit intressant att genomföra en analys av konsekvenserna av att implementera IAS/IFRS enligt två olika tillvägagångssätt, som benämns "bottom up" och "top down". Slutligen hade det också varit av intresse att undersöka hur förberedda svenska börsnoterade företag är inför införandet av IAS/IFRS och IAS 39 år 2005.

FÖRKORTNINGAR

ARC – Accounting Regulatory Committee

BFN – Bokföringsnämnden

EU – Europeiska Unionen

FAR – Föreningen Auktoriserade Revisorer

FASB – Financial Accounting Standards Board

GAAP – Generally Accepted Accounting Principles

IAS – International Accounting Standards

IASB – International Accounting Standard Board

IASC – International Accounting Standards Committee

IFRS – International Financial Reporting Standards

IOSCO – International Organization of Securities Commissions

NGM – Nordic Growth Market NGM AB

SIC – Standing Interpretations Committee

ÅRL – Årsredovisningslagen

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING.....	3
1.1 BAKGRUND	3
1.2 PROBLEMDISKUSSION	3
1.2.1 Forskningsfrågor	5
1.3 SYFTE	5
1.4 AVGRÄNSNING.....	5
1.5 UPPSATSENS FORTSATTA DISPOSITION.....	6
2. METOD.....	7
2.1 ARBETSMODELL	7
2.2 VETENSKAPLIG METOD	7
2.2.1 Kvalitativ metod.....	7
2.2.2 Fallstudie	8
2.3 URVALSSTRATEGIER.....	9
2.3.1 Val av företag.....	9
2.3.2 Val av respondenter	9
2.4 MATERIALINSAMLING.....	10
2.4.1 Primära källor	10
2.4.2 Sekundära källor	11
2.5 GRANSKNING OCH ANALYS AV EMPIRI.....	11
2.6 VALIDITET OCH RELIABILITET.....	11
2.6.1 Rapportens validitet och reliabilitet.....	12
3. REFERENSRAM.....	13
3.1 KAPITALMARKNADENS UTVECKLING.....	13
3.2 HARMONISERINGSPROBLEM	14
3.3 INTERNATIONAL ACCOUNTING STANDARDS BOARD	15
3.4 TILLVÄGAGÅNGSSÄTT ATT IMPLEMENTERA IAS/IFRS.....	16
3.4.1 Projektplan.....	17
3.5 IAS 39 FINANCIAL INSTRUMENT: RECOGNITION AND MEASUREMENT	18
3.5.1 Definition av finansiella instrument.....	18
3.5.2 Derivatinstrument	18
3.5.3 Värdering och resultatredovisning	19
3.5.4 Säkringsredovisning.....	21
3.5.5 Kritik mot IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement	24
4. FÖRETAGSPRESENTATION.....	25
4.1 NOBEL BIOCARE	25
4.1.1 Produkter	25
4.1.2 Finansiella risker	25
4.1.3 Derivatinstrument	26
5. EMPIRI.....	27
5.1 IAS/IFRS I NOBEL BIOCARE.....	27
5.1.1 Införing av IAS/IFRS.....	27
5.1.2 Effekter av införandet.....	27
5.1.3 Konsolidering på koncernnivå	28
5.2 IAS 39 FINANCIAL INSTRUMENTS: RECOGNITION AND MEASUREMENT	29
5.2.1 Skillnader mot tidigare svenska regler.....	29
5.3 IAS 39 FINANCIAL INSTRUMENTS I NOBEL BIOCARE.....	30

IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement - Nobel Biocare

---

5.3.1 Effekter av införandet.....	30
5.3.2 Initial värdering	30
5.3.3 Säkringar	31
5.3.4 Säkringsredovisning.....	32
6. ANALYS	36
6.1 EFFEKTER AV INFÖRANDET AV IAS/IFRS OCH IAS 39 I NOBEL BIOCARE	36
6.2 PROBLEM SOM UPPSTOD I SAMBAND MED IMPLEMENTERINGEN	37
6.2.1 Årsredovisningen 2002	37
6.2.2 Dokumentation.....	38
6.2.3 Bankens optionsvärdering.....	38
6.2.4 Inbyggda derivat	38
6.2.5 Säkringsredovisning.....	38
7. SLUTSATS	40
7.1 IMPLEMENTERING AV IAS 39	40
7.2 KRITIK TILL EGET ARBETE	41
7.3 FÖRSLAG TILL FORTSATT FORSKNING	41
KÄLLFÖRTECKNING	43

1. INLEDNING

I detta kapitel ges först en inledande beskrivning av bakgrunden till ämnesvalet. Sedan förs en diskussion kring problemområde och forskningsfrågor. Detta resonemang smalnar sedan av och mynnar ut i rapportens syfte. Kapitlet avslutas med avgränsningar och en beskrivning av rapportens fortsatta disposition.

1.1 Bakgrund

De senaste åren har media visat ett stort intresse för frågor som rör redovisning och revision. Intresset har i första hand varit inriktat på Enron, WorldCom, Prosolvia och andra skandaler. Fallen visar att bokföringen är lätt att manipulera och det ställs nu allt hårdare krav på en mer rättvisande företagsredovisning (Johansson & Kihlstedt, Ekonomi & styrning nr 1, 2002). Lika stort medialt intresse har dock inte riktats mot att det år 2005 kommer att ske en av de hittills största förändringarna som gjorts inom redovisningsområdet på regleringsnivå. Förändringen är en följd av EU-kommissionens beslut att samtliga inom unionen noterade bolag skall upprätta sin koncernredovisning enligt International Accounting Standard Board, IASB:s normer, dvs. följa IFRS, *International Financial Reporting Standards* (tidigare IAS). Förordningen är direkt bindande för alla företag som är noterade vid en reglerad marknad inom den europeiska unionen. I Sverige berörs företag som är noterade på någon av Stockholmsbörsens listor, NGM eller Aktietorget (Lundmark, Balans nr 12, 2002).

Syftet med konverteringen till IAS/IFRS är att de noterade bolagen i sin redovisning ska använda sig av internationella regler som följer samma kvalitetskrav och tillgodoser den internationella kapitalmarknadens behov. Det gör att jämförelsen mellan de olika länderna inom EU kan underlättas och det är viktigt för företagens alla grupper av intressenter som exempelvis långivare, aktieägare och potentiella investerare (Nobes & Parker, 1998).

Intresset för ämnet väcktes under fördjupningskursen i redovisning då författaren förstod att övergången till IAS/IFRS kommer att innebära stora förändringar för de berörda bolagen. År 2004 skall företag ha upprättat en öppningsbalans och frågan är hur förberedda de egentligen är. Idag är det bristande kunskap inom vissa områden gällande införingen av IAS/IFRS och det därför av intresse att undersöka detta.

1.2 Problemdiskussion

Det finns olika grunder till nationella skillnader mellan länder. Den ekonomiska och politiska strukturen påverkar hur redovisningen regleras och vilka principer man väljer att följa. Utvecklingen av redovisningen i de industrialiserade länderna kännetecknas av två olika redovisningstraditioner, som vanligen benämns den kontinentala respektive den anglosaxiska traditionen. Den kontinentala traditionen omfattar ett flertal av de västeuropeiska länderna som exempelvis Tyskland och Frankrike medan den anglosaxiska traditionen omfattar länder som USA och Storbritannien. Sverige har traditionellt sett tillhört den kontinentala redovisningstraditionen, men har liksom många andra västeuropeiska länder i allt större utsträckning börjat anamma delar av den anglosaxiska redovisningstraditionen (Smith, 2000).

Ägarstrukturen skiljer sig åt länderna emellan och det är också en bidragande orsak till att redovisningen har utvecklats på olika sätt. I länder som tillhör den kontinentala traditionen har staten, banker och familjeintressen ofta haft ett avgörande ägarinflytande och ägandet har varit

IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement - Nobel Biocare

---

koncentrerat till ett fåtal ägare. I länderna med anglosaxisk tradition har företagen i större utsträckning varit börsnoterade och ägarspridningen därmed större (Ibid.). Denna skillnad i ägarstruktur medför även att syftet med externredovisningen skiljer sig åt. I länder med anglosaxisk tradition riktar sig externredovisningen främst till aktieägare medan den i länder som präglats av den kontinentala traditionen riktar sig till ett flertal olika intressenter. Då länder med anglosaxisk tradition har haft en längre erfarenhet av aktieägare har de också traditionellt haft en ökad betoning på redovisningens informationsvärde (Artsberg, 2003).

Företag blir alltmer globala och under de senaste 15 åren har handel i aktier och lån över nationella gränser stigit med 25 %. Gränserna mellan länder har suddats ut och företagen inköper inte bara kapital på den inhemska marknaden, utan på världens alla kapitalmarknader. Svenska företag får internationella kunder och utländska dotterbolag och den ökade internationaliseringen ställer högre krav på en alltmer internationellt anpassad redovisning. Detta så att jämförelser mellan företag från olika länder kan göras på ett rätt sätt. Skillnader i redovisningsnormer mellan länder försvårar inte bara jämförelser för aktieägare utan är också till hinder för internationella placeringar samt leder till ökade kostnader (Buisman, Balans nr 1, 2000). Enligt Nobes och Parker (2000) är ett viktigt mått på internationaliseringen i vilken utsträckning företag är registrerade på kapitalmarknader utanför hemlandet. Ett annat mått är omfattningen av företag som översätter sina årsredovisningar för utländska investerare.

Införandet av IAS/IFRS är en av de största förändringarna som hittills gjorts inom redovisningsområdet på regleringsnivå och processen kommer att ta lång tid. År 2005 skall alla noterade bolag redovisa enligt IASB:s normer och detta innebär en radikal förändring och kommer att få genomgripande effekter i de berörda bolagen. Detta gör att det är av intresse att fokusera på ett företag som redan har implementerat IAS/IFRS i sin redovisning och undersöka vilka effekter införandet medförde.

På ett antal olika områden är skillnaderna större mellan IAS/IFRS och de svenska reglerna än andra. Enligt KPMG:s hemsida kan vissa av dessa standards även anses vara tunga och tekniskt komplicerade att hantera.

- Finansiella instrument
- Pensioner
- Förvaltningsfastigheter (www.kpmg.se, 031222).

Standarden som behandlar finansiella instrument, International Accounting Standard (IAS) 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement, har mötts av stark kritik från företag, banker och försäkringsbolag runt om i Europa. Den stora förändringen mot svenska regler är att de finansiella instrumenten enligt IAS 39 skall värderas till verkligt värde samt reglerna gällande säkringsredovisning. Sverige som traditionellt har tillhört den kontinentala traditionen har liten erfarenhet av marknadsvärdering och detta medför problem när svenska företag skall införa de nya reglerna. Det finns dock vissa undantag från marknadsvärderingen. Ett exempel är finansiella placeringar med fast löptid som företaget har för avsikt att behålla till förfall, ett annat är fordringar med ursprung i företaget. Vidare skall även finansiella skulder som är avsedda för handel marknadsvärderas, medan övriga skulder värderas till upplupet anskaffningsvärde (International Accounting Standard Committee, 2000).

IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement - Nobel Biocare

---

Företag är verksamma på internationella marknader genom handel eller notering på utländska börser och utsätts då för risker som exempelvis förändringar i valutakurser. För att hantera dessa risker använder företagen olika slags finansiella derivatinstrument. Sedan 1988 har IASC arbetat för att ta fram en heltäckande standard om redovisningen av finansiella instrument. I december 1998 antogs IASB:s första heltäckande standard om redovisning och värdering av finansiella instrument, IAS 39, Financial Instruments: Recognition and Measurement. Standarden gäller från och med 1 januari, 2001 för företag som tillämpar IAS/IFRS och 1 januari, 2005 för börsnoterade bolag inom den europeiska unionen (Lundmark, 1999).

Tre områden är centrala i standarden om finansiella instrument:

- Tidpunkt för redovisning och bortbokning
- Värdering och resultatredovisning
- Derivat och säkringsredovisning

Det finns ingen generell svensk redovisningsrekommendation om värdering av finansiella instrument, men enligt ÅRL skall finansiella instrument tas upp i balansräkningen till det lägsta av anskaffningsvärde och verkligt värde enligt lägsta värdets princip (ÅRL, 4:9 §). En nyhet i ÅRL är dock att företagen har möjlighet, men inte skyldighet, att använda sig av reglerna i IAS 39.

Intensiva diskussioner pågår om revidering av IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement. När omarbetningen träder i kraft är ännu oklart men det blir troligen under 2004 (Rundfelt, Balans nr 6-7, 2003). Det är därför av intresse att undersöka vilka problem som kan uppstå vid implementeringen av denna krångliga standard.

1.2.1 Forskningsfrågor

Ovanstående resonemang utmynnar i ett antal frågeställningar som kommer att undersökas och resoneras kring. Uppsatsen kommer att bestå av tre huvuddelar, en teori-, en empiri-, och en analysdel. I dessa delar kommer följande frågor att vara centrala:

- **Hur påverkas företag av implementeringen av IAS 39?**
- **Vilka problem kan uppstå i samband med implementeringen?**

1.3 Syfte

Att utföra en fallstudie på ett specifikt företag för att se hur implementeringen av IAS 39 Financial Instruments har påverkat företaget samt undersöka eventuella problem som har uppstått i samband med införandet.

1.4 Avgränsning

Då en fallstudie på ett specifikt företag skall utföras kommer inte någon generell beskrivning av problematiken med att införa IAS/IFRS i företag kunna ges. Rapporten kan dock ge en indikation på vilka problem som kan uppstå. Vidare ges heller inte någon beskrivning som är gällande för samtliga IAS/IFRS, då rapporten är inriktad på IAS 39 Financial Instruments.

1.5 Uppsatsens fortsatta disposition

Kapitel 2 beskriver uppsatsens val gällande metod. Inledningsvis beskrivs den arbetsmodell som har tillämpats vid sammanställningen av rapporten. Vidare ges en beskrivning av den vetenskapliga metod som har valts, vilka strategier som varit gällande vid urvalen, hur materialinsamlingen har gått till samt en beskrivning av processen kring granskningen av empirin. Kapitlet avslutas med en diskussion kring uppsatsens kvalitet utifrån begreppen validitet och reliabilitet.

Kapitel 3 behandlar uppsatsens referensram och syftet med kapitlet är att ge läsaren en grund att stå på inför den fortsatta läsningen. Kapitlet inleds med en beskrivning av kapitalmarknadens utveckling, vilket följs av en beskrivning av harmoniseringsproblem. Efter det följer en beskrivning av organisationen IASB:s arbete samt en beskrivning av olika tillvägagångssätt som kan tillämpas vid implementering av IAS/IFRS. Kapitlet avslutas med att standarden om finansiella instrument, IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement, beskrivs.

Kapitel 4 presenterar det företag som kommer att vara uppsatsens undersökningsobjekt. En översiktlig beskrivning ges av företagets inriktning och dess finansiella verksamhet.

Kapitel 5 avhandlar uppsatsens empiri vilken består av en sammanställning av de genomförda intervjuerna. Respondenternas svar har sammanfattats och strukturerats upp i ett antal olika områden.

Kapitel 6 presenterar en analys av de resultat som har framkommit genom studien, utifrån referensramen.

Kapitel 7 redogör för de slutsatser som författaren kommit fram till baserat på referensramen och den empiriska grunden. Vidare redogörs för kritik mot eget arbete samt ges förslag på fortsatt forskning.

2. METOD

Detta kapitel syftar till att beskriva den metod som valts att tillämpas i rapporten. De val som har gjorts motiveras genom att kopplingen till problemområdet beskrivs.

”En metod är ett redskap, ett sätt att lösa problem och komma fram till ny kunskap. Allt som kan bidra till att uppnå dessa mål är en metod” (Holme & Solvang, 1997, s.13).

2.1 Arbetsmodell

Som tidigare nämnts väcktes intresset för ämnet under tidigare kurser inom företagsekonomi. Tidigt bestämdes också att uppsatsen skulle ha en praktisk anknytning. Detta eftersom författaren anser att en förståelse för eventuella problem som företagen stöter på i samband med implementeringen av IAS 39 på så sätt lättare skulle kunna fås.

Arbetet började med inläsning på ämnesområdet för att få en uppfattning om innebörden av att de noterade bolagen inom den europeiska unionen år 2005 skall införa IAS/IFRS i sin redovisning. Detta material sammanställdes i ett teoriavsnitt. Vidare ansågs det intressant att titta på ett företag som redan har infört IAS/IFRS i sin redovisning för att se vilka effekter som uppstod. Efter att ha studerat vilka företag som skulle kunna vara aktuella, dvs. som redan har infört IAS/IFRS, beslutades att utföra en fallstudie på Nobel Biocare i Göteborg. Kontakt togs med anställda på företaget och tid för ett antal intervjuer bestämdes. Vidare kontaktades även en av företagets revisorer på KPMG, Göteborg. Anledningen till valet av inriktning på uppsatsen, IAS 39 Financial Instruments, är att det är en av de standards som anses skilja sig mest från svenska regler och att det också är den standard som varit mest omdebatterad. Avgörande för beslutet var dock att det i ett inledande samtal med en anställd på Nobel Biocare kom fram att denne ansåg standarden vara mest relevant att studera närmare.

Intervjuerna har sammanställts i ett empiriavsnitt. I analysavsnittet som sedan följer har teori- och empiridelen vävt samman för att se vilka problem företaget stötte på vid implementeringen av standarden om finansiella instrument.

2.2 Vetenskaplig metod

2.2.1 Kvalitativ metod

Metodlitteraturen brukar skilja på två olika metodiska angreppssätt utifrån den information som undersöks, mjuk- och hårddata. Vid en kvalitativ metod använder forskaren sig av mjukare data som ord och bilder snarare än siffror som används vid en kvantitativ metod (Merriam, 1994). Valet av metod bör göras utifrån forskningsfrågan och man skiljer på kvantitativa och kvalitativa metoder. Medan en kvantitativ metod ofta har ett förklarande syfte har en kvalitativ metod istället ett förståande syfte och den innebär en ringa grad av formalisering. Vid denna metod är det vanligt med närhet till den källa som informationen inhämtas ifrån. Vidare är den kvalitativa metoden inte inriktad på att pröva om informationen har någon generell giltighet utan det centrala blir istället att samla in information som dels kan skapa en djupare förståelse av det problemkomplex som studeras och dels kan beskriva helheten av det sammanhang som detta inryms i (Holme & Solvang, 1997).

IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement - Nobel Biocare

---

En kvalitativ metod lämpar sig bäst för rapporten eftersom avsikten med rapporten är att undersöka eventuella svårigheter som uppstod vid införandet av IAS 39 på Nobel Biocare. Vidare är avsikten att undersöka de anställdas uppfattning om eventuella problem som uppstod vid införandet av standarden och detta kan inte fångas in med hjälp av kvantitativ data. Ytterligare en anledning till valet att tillämpa en kvalitativ metod är att den visar på totalsituationen av undersökningsobjektet (Ibid.).

2.2.2 Fallstudie

”En fallstudie är en undersökning av en specifik företeelse, t ex ett program, en händelse, en person, ett skeende, en institution eller en social grupp” (Merriam, 1994, s.24).

En fallstudie har valt att tillämpas, dvs. ett enskilt fall har analyserats. En fallstudie är lämplig eftersom författaren vill få en förståelse för svårigheten att implementera IAS 39, Financial Instruments, i ett specifikt företag. Införandet av IAS/IFRS innebär en förändring och fallstudier används ofta när förändringar och processer studeras (Patel & Davidsson, 2003).

Fallstudier hämtar sin logik från de kvalitativa metodernas grundläggande synsätt. Forskningen är explorativ, induktiv och fokuserar på processer snarare än på mål eller slutresultat (Merriam, 1994). Den stora fördelen med att tillämpa en fallstudie är att den gör det möjligt för forskaren att koncentrera sig på en speciell händelse eller företeelse och få fram de faktorer som inverkar på företeelsen i fråga. Kritik mot fallstudier gäller oftast svårigheterna att via oberoende källor kontrollera den information som inhämtats. Detta gör att det finns en risk för snedvridna resultat. Vidare är det svårt att avgränsa sig för vad som är ett fall, och att avgöra hur och var gränserna skall dras (Backman, 1998). Annan kritik som riktats mot fallstudier är att varje fall som studerats är unikt, det går därmed inte att generalisera resultaten (Bell, 2000).

I detta fall går det dock till viss del att generalisera resultatet, åtminstone finns det inget som tyder på motsatsen. Även om inte en fullständig generalisering kan göras kan rapporten som följer ge en indikation på vilka problem som kan uppstå när företag implementerar IAS 39 Financial Instruments i sin redovisning.

2.2.1.1 Författaren

Vid en kvalitativ fallstudie är forskaren det främsta instrumentet när det gäller insamling och analys av information. Detta innebär stora möjligheter då forskaren kan maximera möjligheterna med att införskaffa meningsfull information. En nackdel är dock att ”forskaren som ett mänskligt instrument är begränsad av just egenskapen av att vara människa” (Merriam, 1994, s.50). Det finns exempelvis risk för att misstag begås eller att personliga åsikter och värderingar färgar undersökningen (Ibid.).

För att skapa en mer avslappnad intervjusituation samt för att öka utbytet från intervjuerna sändes en intervjuguide, tillsammans med en kort beskrivning av rapportens syfte, ut till respondenterna i förväg så att dessa kunde förbereda sig på ett bra sätt. Det viktiga att forskaren har en förmåga att lyssna och för att aktivt kunna medverka i intervjusituationen användes en bandspelare under samtliga intervjuer. Detta möjliggjorde en öppen kommunikation under intervjuerna.

2.2.1.2 Kritik mot fallstudie

Den speciella kombinationen av intervjuare och forskare kommer i viss utsträckning påverka vilken information som kommer fram. Subjektivitet och komplexitet är två inneboende faktorer i det möte varje intervju innebär. Vissa anser att själva intervjuprocessen är en social företeelse som med stort utbyte kan bli föremål för analys och reflektion (Merriam, 1994).

Endast ett fåtal intervjuer har genomförts. Men enligt Holme & Solvang (1997) är det viktigt att öka informationsinnehållet genom att använda sig av intervjupersoner som på goda grunder kan antas ha rikligt med kunskap om de företeelser som undersöks. Därför anses det inte relevant att intervjua andra personer i företaget utöver de som har intervjuats, då dessa inte har tillräcklig kunskap och förståelse för IAS 39 som standard. För att öka tillförlitligheten öppnades upp för möjligheten att återkomma till företaget med löpande frågor som dök upp under arbetets gång.

2.3 Urvalsstrategier

2.3.1 Val av företag

Som tidigare nämnts bestämdes tidigt att rapporten skulle ha en praktisk anknytning och beslutet togs att undersöka ett företag som redan infört IAS/IFRS i sin redovisning. Än så länge är det inte så många svenska företag som tillämpar IASB:s normer, men några av dessa är; Nokia, Stora Enso, Telia Sonera, Nobel Biocare och Syngenta.

På grund av den geografiska aspekten och med anledning av valet att tillämpa en fallstudie, valdes att fokusera på Nobel Biocare då företaget är beläget i Göteborg.

2.3.2 Val av respondenter

Rapportens syfte är att undersöka eventuella problem som uppstod vid implementeringen av IAS 39, Financial Instruments, i ett företag. IAS 39 är en mycket komplex standard och det är inte särskilt många i företaget som vet vad standarden innebär och behandlar. Det är viktigt att respondenterna har kunskap om det som undersöks och därför blir urvalet av intervjupersoner väldigt viktigt. Vid fel personer kan undersökningen bli värdelös utifrån utgångspunkten. Urvalet görs utifrån den förståelse och förutfattade meningar forskaren har när denne startar projektet.

Vid implementeringen av IAS/IFRS i Nobel Biocare var tretton personer, direkt eller indirekt, delaktiga. Av dessa var åtta personer revisorer, fyra personer från Sverige och fyra från Schweiz. Revisorerna var delaktiga på så sätt att de löpande kom med synpunkter och idéer under projektets gång. Ansvarig för projektet var Nobel Biocares ekonomidirektör och till hjälp hade hon ansvarig för Finance & Control, koncernredovisningschef samt ytterligare två personer från koncernredovisningsgruppen.

Av dessa personer gjordes ett urval utifrån personernas kunskap om IAS 39, Financial Instruments. Synpunkter på vem som hade tillräcklig kunskap om standarden kom huvudsakligen från ansvarig för Finance & Control, men även övriga respondenter tillfrågades och höll med. Detta urval resulterade i att fyra personer av tretton var relevanta att genomföra en intervju med då dessa har tillräcklig kunskap om standarden. Detta är ekonomidirektör, ansvarig för Finance & Control, koncernredovisningschef samt en utvald revisor. Samtliga revisorer har dock kunskap om standarden, men det kan anses vara tillräckligt att genomföra intervju med endast en av dessa. De

schweiziska revisorerna föll bort direkt och den revisor som valdes ut av de fyra svenska, är den som har löpande kontakt med den ansvariga för Finance & Control på Nobel Biocare. Koncernredovisningschefen är tyvärr inte längre kvar i bolaget utan har ersatts av en inhyrd konsult i väntan på nyrekrytering och det blev således ett bortfall. De övriga tre personerna har genomförts en dryg timmes intervju med vardera.

2.4 Materialinsamling

Vad det gäller datainsamling talas om två typer av data. Data som redan existerar kallas sekundärdata, eftersom informationen har samlats in tidigare av någon annan för något annat ändamål. Data som forskaren samlar in själv kallas primärdata, eftersom informationen inhämtats för ett bestämt ändamål (Erikson & Wiedersheim-Paul, 1997). I uppsatsen används både primär- och sekundärkällor.

2.4.1 Primära källor

I uppsatsen är primärdata en viktig informationskälla då en kvalitativ undersökning genomförs. Insamlingen av primärdata har skett genom besök på Nobel Biocare samt intervjuer med två personer som är anställda på företaget, nämligen den ansvarige för Finance & Control och ekonomidirektören. En intervju genomfördes också med en av Nobel Biocares revisorer på KPMG i Göteborg.

2.4.1.1 Utformning av intervjuguide

För att rapportens forskningsfrågor och syfte skall kunna besvaras sammanställdes en intervjuguide med frågor som togs upp under samtliga intervjuer. Dessa frågor delades in i tre övergripande områden; frågor som behandlade införandet av IAS/IFRS i Nobel Biocare, generella frågor om IAS 39 Finansiella instrument samt frågor gällande införandet av IAS 39 på Nobel Biocare. Det lades olika stor vikt på vilket område som diskuterades beroende på vem respondenten var. Intervjuguiden kan ses i sin helhet i bilaga 1.

Vid en kvalitativ metod är en låg grad av standardisering på frågorna att föredra. Utifrån intervjuguiden, där huvudfrågorna togs upp, sattes olika följdfrågor upp inom respektive område. Ytterligare frågor och spontana frågor dök också upp under intervjuernas gång.

2.4.1.2 Kvalitativa intervjuer

Kvalitativa intervjuer har valts då avsikten är att få en djupare och mer fullständig uppfattning om de företeelser som undersöks (Merriam, 1994). Detta är passande då avsikten är att få en förståelse och en uppfattning om eventuella svårigheter som uppstod vid implementeringen av IAS 39, Financial Instruments, i Nobel Biocare.

Det finns olika typer av intervjumetoder; öppna, riktade öppna, halv- och helstrukturerade (Ibid.). Vilken metod som föredras beror på vad forskaren vill undersöka samt vilken grundinställning denne har till studien (Lantz, 1993). Vid en kvalitativ fallundersökning är i de flesta fall intervjuerna öppnare och mindre strukturerade. Denna typ av intervju utgår ifrån att individuella respondenter definierar sin verklighet på olika sätt (Merriam, 1994).

Vid intervjuerna användes en riktad, öppen intervju. Detta eftersom respondenternas olika uppfattning ville fångas in samtidigt som författaren ville ha möjlighet att styra upp dem för att

kunna hålla sig till problematiken. En färdigställd intervjuguide användes som stöd under intervjuerna och skickades även ut till respondenterna i förväg tillsammans med en översiktlig beskrivning av uppsatsens syfte och forskningsfrågor. Syftet var att respondenterna skulle kunna förbereda sig på ett bra sätt och att utbytet från intervjun därmed skulle öka.

2.4.2 Sekundära källor

”De forskare som inte tar sig tid att ta reda på vad andra redan tänkt ut eller tagit reda på, kan gå miste om en möjlighet att ge ett viktigt bidrag till sitt forskningsområde” (Merriam, 1994, s.75). Uppsatsens sekundärkällor består av facklitteratur inom ämnesområdet, branschtidningar, internt material från Nobel Biocare samt Internet. Vidare har IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement, och en tillhörande implementationsguide använts för att få förståelse för standarden. Övriga sekundärkällor har varit Nobel Biocares årsredovisning för 2002, kvartalsrapporter för år 2003 samt internt material från Nobel Biocare. Slutligen har också internt material från KPMG tagits del av.

2.4.2.1 Insamling av sekundärkällor

Arbetet startade med att studera litteratur och läsa in sig på området finansiella instrument och andra tillhörande områden. För att få tag på litteratur gjordes litteratur- och artikelsökning i bibliotekets databaser. Databaserna som användes var; Affärsdata, Business Source Premier, Far Komplet, Gunda och Libris. Följande sökord användes; Finansiella instrument, Financial Instruments, IAS, IAS 39, IASB, IFRS och International Accounting. Sökningen resulterade i ett antal böcker och artiklar som var aktuella för rapporten. Även en hel del branschartiklar som behandlade området hittades. För tips på litteratur, vinklingar och tillvägagångssätt har också tidigare uppsatser studerats.

2.5 Granskning och analys av empiri

Kvalitativa undersökningar är väldigt tidskrävande och redan ett fåtal intervjuer ger ett stort textmaterial (Patel & Davidsson, 2003). Efter att ha genomfört intervjuerna där bandspelare användes, lyssnades det inspelade materialet igenom noga och alltsammans skrevs ned ordagrant på dator. Detta var en väldigt tidskrävande process, men kan anses öka uppsatsens tillförlitlighet betydligt. Det som var irrelevant för rapporten togs bort, och det resterande sammanställdes i ett empiriavsnitt. Eftersom det intressanta var att få reda på respondenternas gemensamma uppfattning, inte var och ens, så vävdes de olika intervjupersonernas svar samman under och strukturerats upp i olika områden.

Tankar som har dykt upp under arbetets gång har dokumenterats och använts för sammanställning av analys- och slutsatsavsnitt.

2.6 Validitet och reliabilitet

När metod för insamlingen av information har valts är det viktigt att kritiskt granska och avgöra hur tillförlitlig och giltig informationen är. Validitet eller giltighet är ett mått på om en fråga mäter eller beskriver det man vill att den ska beskriva. För att uppnå hög validitet måste man undvika slumpmässiga och systematiska fel (Holme & Solvang, 1997).

I en kvalitativ undersökning är det lättare att få giltig information. Detta på grund av att forskaren har en större närhet till den eller det som studeras. Vidare ger detta angreppssätt möjlighet för

enheten att själv kunna styra sin medverkan. Det är dock omöjligt för forskaren att frigöra sig från subjektiva referensramar (Ibid.).

Reliabilitet eller tillförlitlighet är mått på i vilken utsträckning ett tillvägagångssätt ger upphov till samma resultat under olika omständigheter och vid olika tillfällen (Bell, 2000). Hög reliabilitet uppnås om olika och oberoende mätningar ger ungefär samma resultat (Holme & Solvang, 1997).

2.6.1 Rapportens validitet och reliabilitet

Eftersom uppsatsen har en kvalitativ undersökningsmetod är det svårt att prova reliabiliteten på ett korrekt sätt. Detta på grund av att tillvägagångssättet utvecklas efterhand (Merriam, 1994).

Författaren anser dock att om undersökningen skulle upprepas skulle ungefär samma resultat uppnås. Det är dock omöjligt för forskaren att frigöra sig från subjektiva referensramar och vid en fallstudie är forskaren själv det primära instrumentet och detta medför att det är svårt att få en identisk undersökning och identiska resultat.

Enligt Merriam (1994) är det i en kvalitativ undersökning intressant att prata om inre och yttre validitet. Inre validitet eller sanningsvärde anger hur väl resultatet representerar verkligheten. Detta påverkas exempelvis av forskarens val av forskningsfrågor och val av undersökningsobjekt. För att öka den inre validiteten har löpande kontakt tagits med andra uppsatsgrupper samt med handledare vilka har kommit med synpunkter och idéer. Vidare har validiteten ökat genom triangulering, dvs avsikten har varit att använda olika slags informationskällor, dels sekundära men också primära källor.

Generaliserbarheten, eller den yttre validiteten i rapporten kan anses vara hög då respondenterna pratat om sitt arbete och dessutom fick möjlighet att svara relativt fritt. Övergripande frågor ställdes, men respondenten var mycket litet styrd i intervjusituationen. Vad som kan påverka validiteten på ett negativt sätt är att det endast genomfördes tre intervjuer, medan det var fyra personer som var relevanta att genomföra en intervju med. Således uppkom ett bortfall, då den som var ansvarig för koncernredovisningen vid införandet av IAS/IFRS hade slutat i företaget.

3. REFERENSRAM

I den referensram som presenteras nedan framkommer information som är relevant för att läsaren skall kunna förstå resonemang som förs i analys och slutdiskussion. Syftet med kapitlet är således att ge läsaren en bas att stå på inför fortsatt läsande.

3.1 Kapitalmarknadens utveckling

Efterfrågan på uniforma redovisningsstandards har funnits en lång tid, men under de senaste tjugo åren har efterfrågan blivit allt större (International Accounting Standards Committee, 1997). Det skäl som framförallt anges idag för att harmonisera redovisningen är att globala kapitalmarknader kräver att företagen har jämförbara redovisningar (Financial Accounting Standards Board, 1999). Utlandets betydelse för den svenska kreditmarknaden har ökat markant och svenska företag har blivit alltmer internationellt beroende. Företag både lånar pengar och placerar överskottskapital i utländsk valuta och idag är den internationella kreditmarknaden i hög grad ett komplement till den svenska kreditmarknaden. Detta gäller inte bara företag, utan även hushåll har blivit mer utlandsberoende då sparandeöverskott alltmer placeras i exempelvis utländska aktie- och räntefonder (Hässel, Norman & Andersson, 2003).

Om en fungerande inre marknad för kapital och finansiella tjänster skall kunna åstadkommas krävs det att företag tillämpar samma redovisningsregler. Redovisning kan ses som affärslivets språk och kan i en globaliserad värld möjliggöra kontroll och styrning på distans. Det krävs dock att redovisningen är internationellt anpassad och att det finns ett internationellt redovisningsspråk (Artsberg, 2003). Stora kostnader blir konsekvensen för de företag som är verksamma på flera marknader om dessa skall anpassa sin redovisning till flertalet olika regler och standards. Vidare är det också viktigt att företag har en bra matchning mellan dess interna och externa rapportering och det är omöjligt om företag måste anpassa redovisningen och använda sig av olika redovisningsregler för att tillfredställa krav från externa parter i olika länder (International Accounting Standards Committee, 1997).

EU har ett särskilt stort intresse av att skapa uniforma redovisningsstandards eftersom ett av deras grundläggande mål är att skapa en ”single economic market, characterised by fair and effective competition” (International Accounting Standards Committee, 1997, s.33). EU vill skapa en integrerad och effektiv kapitalmarknad i Europa som är överlägsen den amerikanska. För att möjliggöra en effektiv konkurrens mellan kapitalmarknader är det viktigt att det finns anpassade regler eftersom det annars är svårt att på ett likvärdigt sätt jämföra olika företags redovisningar som är upprättade enligt olika redovisningsregler (Ibid.). Vidare upprättar många företag idag sin årsredovisning i euro och det är viktigt att de bakomliggande grundläggande principerna i redovisningen är samma så att informationen kan tolkas på ett riktigt sätt (Buisman, Balans nr 1, 2000).

Harmonisering är en process för att öka jämförbarheten mellan olika länders redovisning. Trycket på internationell harmonisering kommer ifrån de som reglerar, förbereder och använder finansiella rapporter. Investerare och finansiella analytiker måste kunna förstå den finansiella informationen ifrån utländska företag vars aktier de är intresserade av att köpa. De vill vara säkra på att framställningar ifrån olika länder är pålitliga och jämförbara. Vidare skulle bokförarnas arbete med att förbereda och konsolidera finansiell rapportering förenklas avsevärt om framställningar ifrån

hela världen baserades på samma grunder. En harmonisering skulle också underlätta investeringsbedömning, prestationsutvärdering och annan användning av redovisningsinformation för beslutsfattande (Nobes & Parker, 1998).

Ytterligare en anledning till behovet av uniforma redovisningsstandards menar många är redovisningens trovärdighet. Ett välkänt exempel är Daimler Benz som år 1993 redovisade dels enligt German Accounting rules och dels enligt US rules. Effekten av de olika redovisningsreglerna var otroligt stor och enligt de tyska reglerna redovisade företaget en vinst på DM 615 miljoner medan de istället uppvisade ett negativt resultat, DM -1,839 miljoner, enligt US rules. Efter sådana händelser anser många att det är svårt att ha förtroende för redovisning (International Accounting Standards Committee, 1997).

Som alternativ till både EU-harmonisering och harmonisering genom IASB har det föreslagits att de amerikanska normerna istället borde vara gällande över hela världen. Förespråkare menar att den amerikanska kapitalmarknaden har så pass stor betydelse att en sådan lösning hade varit mer framgångsrik bland de multinationella företagen. (Artsberg, 2003). Det är dock värt att påpeka att inget ensamt land har en uppsättning regler som är så pass bra att de skall tillämpas av hela världen. Istället bör arbete läggas ned på att använda kunskap från olika länder innan en uppsättning uniforma redovisningsregler kan tas fram (International Accounting Standards Committee, 1997).

3.2 Harmoniseringsproblem

Harmoniseringen av redovisningsstandards har genom åren fått kritik. Så tidigt som 1971, redan innan IASC var bildat, fördömde många internationella standarder. Kritikerna menade att det var en alldeles för enkel lösning på ett alltför komplext problem. Svårigheten låg i att ta fram internationellt anpassade standarder som var tillräckligt flexibla för att hantera skillnader i länders olika traditioner och ekonomiska miljö (Choi, Frost & Meek, 1999). Andra argument som talar mot en harmoniserad redovisning är att standardisering kan anses hämma utvecklingen av bättre redovisningstekniker (Artsberg, 2003).

Även spekulationer kring möjligheten att nå en generell teori på redovisningsområdet har pågått länge. Efter att ha studerat redovisningens utveckling kan det dock konstateras att det är mycket svårt att få fram en generell, normativ lösning som alla kan enas kring. I boken Redovisningsteori-policy och- praxis (2003) hävdar Watts och Zimmerman (1979) att det inte finns några förutsättningar att nå enighet kring en normativ, generell teori. Även Hendriksen och Van Breda (1992) (refererad i Artsberg, 2003) var kritiska och menade att "accounting is still in too primitive a stage for such a development". Enligt dem skulle dock en normativ teori kunna fås fram om kunskapen inom området växer (Ibid.).

Den teori som enligt Artsberg (2003) bäst speglar utvecklingen på redovisningsområdet är den institutionella teorin. "Institutionell teori fokuserar på att mänskliga aktiviteter uppvisar tröghet beroende på att vi har fått en viss vana att göra på ett visst sätt och att man därmed tycker att detta är det rätta sättet att göra saker på" (Artsberg, 2003, s.431). Teorin förklarar svårigheten med att förändra redovisningen och varför förändringar på redovisningsrådet går så långsamt. Ett flertal andra forskare, som exempelvis Young (1996) (refererad i Artsberg, 2003), har också använt den institutionella teorin för att förklara redovisningsfenomen. Svårigheten med att finna en

IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement - Nobel Biocare

---

tillfredsställande lösning angående exempelvis finansiella instrument menar han beror på att det är en ny redovisningsfråga som inte passar in i det tidigare redovisningstänkandet. Det etablerade redovisningstänkandet är inbyggt i professionens referensramar som sedan ska användas för att ta fram lösningar till nya forskningsfrågor. Han menar att tidigare strukturer som möjliggör snabba och konsekventa beslut också kan verka hämmande och ge tröghet i utvecklingen, vilket också institutionell teori fokuserar på (Ibid.).

Vidare anser Covalleski & Dirsmith (1991) (refererad i Artsberg, 2003) att motståndet till förändringar på redovisningsområdet kan förklaras av att redovisningens aktörer inte vill förändra maktbalansen. Redovisningen har en betydelsefull roll som legitimitetsskapare och dess begrepp och lösningar skapar mening och verkar därmed som en spridare av rådande uppfattningar om vad som är rätt. Synpunkterna om maktbegreppet delas även av andra och de menar att reglerare, genom att acceptera företagsledningens val av redovisningsprinciper, godtar och bevarar ett visst företagsperspektiv på redovisningen. De menar att en anledning till att det finns olika redovisningsprinciper i olika länder beror på att ägarstrukturen i företag ser olika ut (Ibid.).

När beslutet togs om att de noterade bolagen inom den europeiska unionen år 2005 skall tillämpa IASB:s normer, fanns det viss skepsis till att de olika medlemsländerna skulle acceptera samma redovisningsprinciper. EU har tidigare gjort försök till harmonisering på redovisningsområdet men inte lyckats fullt ut. Detta visar på hur långsam och svårmanövrerad förändringen på redovisningsområdet är och ett exempel är att Frankrike och Tyskland fått EU att undanta två av IASB:s standards. Det gäller två standards som handlar om värdering till verkligt värde (Ibid.).

Idag ser dock aktiemarknaden internationellt sätt annorlunda ut än då EU startade sitt harmoniseringsprojekt. En anledning till att tidigare projekt har misslyckats som många ser är att direktiven har möjliggjort för många valalternativ som har utnyttjats av de enskilda länderna (Ibid.).

3.3 International Accounting Standards Board

År 1973 bildades International Accounting Standards Committee (IASC) genom en överenskommelse mellan revisororganisationerna i ett tiotal industrialiserade länder. År 2001 ändrade de namn till det nuvarande namnet IASB, International Accounting Standards Board. Deras högsta beslutande organ är dess styrelse och deras uppgift är att fatta beslut om standards och utkast till standards. IASB beskriver sig själv som en "independent private sector body" som arbetar för att företags externa finansiella rapporter skall vara jämförbara oavsett i vilket land företaget bedriver verksamhet (Lundmark, 1999).

I IASB:s stadgar, paragraf 2, står det att organisationen har till uppgift att:

- "I allmänt intresse formulera och publicera redovisningsregler, som skall tillämpas på företags externa finansiella rapporter samt att verka för global acceptans och efterlevnad av reglerna; och
- allmänt arbeta för att lagstiftning, kompletterande normgivning och övriga regler rörande företags externa finansiella rapporter förbättras och harmoniseras" (Lundmark, 1999, s.9).

IAS-standards, International Accounting Standards har getts ut av IASC sedan 70-talet. Standarderna är avsedda att vara gällande utan stöd av legala föreskrifter. Detta till skillnad från de

IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement - Nobel Biocare

---

svenska rekommendationerna vilka fungerar som allmänna råd som kompletterar de grundläggande föreskrifter som följer av lagstiftningen. För att säkerställa en enhetlig tillämpning av IAS/IFRS-standards bildade IASC år 1997 SIC, Standing Interpretations Committee. Denna kommitté har som uppgift att göra uttalanden i de fall IAS/IFRS är svårtolkade (Ibid.).

IASB arbetar framförallt för två intressenter. För det första arbetar de för den internationella kapitalmarknaden och för de företag som finansierar sig på denna marknad. Vidare arbetar de också för länder som befinner sig utanför den industrialiserade världen och som behöver dra till sig utländskt kapital och därmed ha tillgång till internationellt anpassade redovisningsregler (Lundmark, 1999).

IOSCO, som är en mycket viktig organisation för aktiemarknaden, accepterade år 2000 i stort sett samtliga av IASB:s standards och rekommenderade dem för ”cross-border listings”. Eftersom IOSCO är en mycket betydelsefull organisation var detta därmed ett stort steg framåt för IASB som tidigare stundtals mötts av motgång och motstånd. Den viktigaste händelsen för IASB är dock att EU beslutat att förlita sig på IASB:s arbete och att Ministerrådet i juni 2002 beslutade att Kommissionen skulle ta fram ett regelverk baserat på IASB:s normer. Detta regelverk ska vara gällande för i stort sett alla marknadsnoterade bolag inom den europeiska unionen fr.o.m. år 2005. IASB:s normer kommer dock inte att vara direkt gällande, utan de måste först granskas och godkännas av ARC som är en politisk kommitté inom Kommissionen. EU:s direktiv på redovisningsområdet gäller fortfarande vilket innebär att de bolag som tillämpar IAS/IFRS också skall tillämpa de svenska lagstiftningen (Artsberg, 2003).

3.4 Tillvägagångssätt att implementera IAS/IFRS

Syftet med detta stycke är att visa på de praktiska problem och frågeställningar som kan dyka upp då ett företag konverterar från lokal GAAP till IAS/IFRS. Det är viktigt att konverteringsprocessen påbörjas i tid då det är en mycket tidsödande process som kräver stora interna resurser i kombination med externa konsulter som exempelvis revisorer, managementkonsulter och systemkonsulter. Ju större bolaget är, desto fler dotterbolag företaget har och desto fler internationella lagstiftningar man verkar inom, desto mer komplex blir processen. Det finns olika sätt att implementera IAS/IFRS; det talas om ”top down” och ”bottom up” (Rippe, Balans nr 6-7, 2001).

Top down innebär att alla bolag i koncernen fortsätter att redovisa enligt lokal GAAP och att justeringar till IAS/IFRS genomförs på koncernnivå genom manuella rutiner. En fördel med detta tillvägagångssätt är att det blir billigare eftersom det krävs mindre externa resurser. Nackdelar är bland annat att det är svårt att få en förståelse för IAS/IFRS i organisationen. IAS 39 Financial Instruments fokuserar dessutom på transaktionsnivå vilket kan försvåra justeringar på en övergripande nivå (Ibid.).

Bottom up innebär däremot att man genomför full implementering av IAS/IFRS på samtliga nivåer inom koncernen och att det som rapporteras till koncernnivå redan är fullt konverterat till IAS/IFRS. Fördelar med detta tillvägagångssätt är att en harmonisering av redovisningsprinciper i hela koncernen kan fås samt att konsolideringsprocessen underlättas. Nackdelar som nämns är att det blir dyrt och att det kan bli nödvändigt med stora systemförändringar i hela koncernen (Ibid.).

3.4.1 Projektplan

Det är viktigt att företagen inser att processen är krävande och att den kommer att ta lång tid. Projektet tar olika lång tid beroende på bolagets storlek och komplexitet, men man bör räkna med att projektet tar från 3-4 månader till upp till ett år (Ibid.). Implementering av säkringsredovisning enligt IAS 39 kommer att ha stor påverkan på företags säkringsstrategier, rutiner och processer kring säkring av finansiella risker. Vidare kommer ett utökat systemstöd att krävas och det är därför viktigt att förberedelserna påbörjas i tid (www.kpmg.se, 031220). Både FAR och börsen har uppmärksammat detta och uttryckt att de anser att företagen på bolagsstämman 2004 bör visa sina aktieägare hur de ligger till i processen. En orsak till att företagen inte börjar konverteringsarbetet i tid är att företag idag är väldigt slimmade och att man därför inte gör saker som ligger framåt i tiden. Man har bara tid att göra saker som är akut och skjuter upp saker till sista minuten (J. Kratz, personlig kommunikation, 4 december, 2003). Det är viktigt att företagen anlitar extern experthjälp redan i planeringsstadiet. Enligt Rippe (Balans nr 6-7, 2001) finns det fyra olika faser i konverteringsprojektet.

3.4.1.1 Planering och preliminär analys

Inledningsvis görs en översiktlig analys över bolagets redovisning samt över vilka områden som kan tänkas påverkas mest av en konvertering. Vidare skall en analys göras över bolagets befintliga IT-system för att klargöra vilka system som behöver ersättas eller uppgraderas. Ett förslag till projektorganisation bör också tas fram i denna fas (Ibid.).

3.4.1.2 Projektorganisation och start

Även om det är viktigt att ta hjälp av externa experter så skall projektorganisationen bestå av så mycket interna resurser som möjligt, gärna från olika avdelningar och dotterbolag. Vidare är det viktigt att VD är delaktig och sponsrar projektet så att tillräckligt med resurser avsätts för exempelvis utbildning av nyckelpersoner på ekonomi- och finansavdelningar, vilket också görs i denna fas (Ibid.).

3.4.1.3 Utvärdering och analys

I denna fas ska en analys av effekten av olika valmöjligheter och tillvägagångssätt presenteras för ledningen som ska fatta beslut. Ibland tillåter IAS/IFRS olika redovisningsalternativ och det är viktigt att valet som görs är väl genomtänkt och att man därefter är konsekvent i tillämpningen när det inledande valet har gjorts (Ibid.).

3.4.1.4 Implementering

I den avslutande fasen tas en årsredovisning fram som är upprättad enligt IAS/IFRS och enligt de redovisningsprinciper som har valts att följa. Slutresultatet analyseras innan ledningen presenterar den nya redovisningen som bas för rapportering av bolagets verksamhet (Ibid.).

3.5 IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement

För att kunna besvara rapportens forskningsfrågor och undersöka eventuella problem som uppstod vid implementeringen av IAS 39 i Nobel Biocare, är det viktigt att ha en översiktlig kunskap om standarden och dess innehåll. Finansiella instrument blir alltmer betydelsefulla i företags verksamhet, mycket beroende på den ökade internationaliseringen (Öhrlings Coopers & Lybrand, 1996). Som tidigare nämnts antogs IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement 1998 och framtagandet av standarden var det sista delprojektet i IASC:s samarbetsprojekt med IOSCO (Lundmark, 1999).

Rekommendationen täcker nästintill alla, aktiva som passiva, finansiella instrument förutom sådana som täcks av andra rekommendationer som exempelvis aktier i dotterbolag, leasing samt försäkringskontrakt (Rundfelt, Balans nr 1, 2001). Rekommendationen behandlar dels när finansiella instrument skall redovisas i balansräkningen eller, när de inte skall redovisas, och dels värderingen av dessa (Axelman, Phillips & Wahlquist, 2003).

3.5.1 Definition av finansiella instrument

Ett finansiellt instrument är ett avtal som ger upphov till både en finansiell tillgång i ett företag och en finansiell skuld och/eller ett egetkapitalinstrument (varje form av avtal som styrker en residual rätt i företagets nettotillgångar) i ett annat företag (IAS 39:8 §).

En finansiell tillgång är varje form av tillgång i form av kontanter, avtalsenlig rätt att erhålla kontanter eller annan finansiell tillgång, avtalsenlig rätt att byta ett finansiellt instrument under villkor som kan komma att visa sig vara förmånliga eller egetkapitalinstrument utgivna av ett annat företag (Ibid.).

En finansiell skuld är varje skuld som innebär en avtalsenlig skyldighet att leverera en finansiell tillgång eller att byta ett finansiellt instrument med annat företag under villkor som kan visa sig vara oförmånliga (Ibid.).

3.5.2 Derivatinstrument

Derivatmarknadens uppgift är att omfördela risker mellan aktörer som har olika slags riskbenägenhet. En aktör kan genom att utnyttja derivatmarknaden bestämma vilken risk den är villig att ta på exempelvis aktiemarknaden. Ett derivat är ett finansiellt instrument vars värde påverkas av förändringar i någon underliggande variabel såsom ränta, valutakurs, aktiekurs eller råvarupris. Derivatinstrument är så kallade ”off balance-sheet”-poster, eftersom det vid derivat inte behöver ha erlagts något vid avtalstecknandet. Det är först vid försäljning eller liknande som det i traditionell mening finns en transaktion (Artsberg, 2003).

Enligt definitionen av derivatinstrument i IAS 39 är följande tre egenskaper utmärkande:

- Dess värde förändras utifrån ändringar i det underliggande priset eller indexet.
- Det krävs ingen eller liten initial nettoinvestering.
- Likvid vid ett datum i framtiden (IAS 39:10 §).

Derivatinstrument kan grovt delas in i tre grupper; optioner, terminer och swappar, vilka redovisas nedan. Det finns också olika slags hybrider, som är korsningar mellan olika finansiella instrument

IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement - Nobel Biocare

---

(Artsberg, 2003). Ett inbyggt derivat är ett derivat som är sammansatt med ett värdekontrakt. Om värdekontraktet och det inbyggda derivatet inte är tydligt relaterade till varandra skall de separeras och det separata derivatet skall då bokföras till verkligt värde. Om derivatet inte kan identifieras och värderas på ett tillförlitligt sätt skall hela hybridinstrumentet istället marknadsvärderas och bokas i trading-kategorin (IAS 39:22 §).

3.5.2.1 Optioner

”En köpoption är en rättighet, men inte en skyldighet, att köpa en underliggande tillgång (t ex en aktie) till ett förutbestämt pris. En säljoption är omvänt en rättighet, men inte en skyldighet, att sälja” (Artsberg, 2003, s.294). När ett optionskontrakt ingås betalar köparen av optionen normalt en premie för att erhålla rättigheten. Denna premie betalas till utfärdaren av optionen som står för utfästelsen att fungera som motpart. Anskaffningsvärdet för optionen blir positivt för den ena parten och negativt för den andra parten, och enligt IAS 39 skall respektive part grundbokföra detta positiva alternativt negativa anskaffningsvärde (Lundmark, 1999). Utfärdaren får dock behålla premien oavsett om köparen väljer att utnyttja sin option eller inte (Artsberg, 2003).

3.5.2.2 Terminer

Ett terminsavtal är ett avtal där parterna kommer överens om en överlåtelse av en viss egendom vid en viss tidpunkt i framtiden till ett visst pris som regleras i avtalet. Vid terminer är båda parter skyldiga att fullfölja avtalet. En skillnad mot optioner är att det inte erläggs någon premie vid avtalstecknandet (Ibid.). Kontraktet utgör dock ett finansiellt instrument enligt IAS 39 och skall därför grundbokföras, men till värdet noll. I det efterföljande bokslutet marknadsvärderas sedan kontraktet och tas antingen upp till ett positivt eller negativt värde (Lundmark, 1999).

3.5.2.3 Swappar

Swappar används när ett företag vill skydda sig för fluktuationer i räntor och valutor. Swappar är när två parter kommer överens om att byta åtaganden med varandra, ofta med en bank som mellanhand. Exempelvis kan två parter med olika riskbenägenhet komma överens om att byta räntebetalningar med varandra under en given tidsperiod, det vill säga omvandla en rörlig ränta till en fast. Valutaswappar innebär att parterna byter räntor, men också amorteringar på utländska lån (Artsberg, 2003). Likt vid ett terminskontrakt utgår det vid ett swapavtal normalt ingen betalning när kontraktet ingås, men avtalet skall liksom terminskontraktet initialt grundbokföras och sedan marknadsvärderas i det efterföljande bokslutet (Lundmark, 1999).

3.5.3 Värdering och resultatredovisning

Enligt IAS 39 skall ett företag erkänna en finansiell tillgång i balansräkningen då den blivit part i ett avtal som avser ett finansiellt instrument (IAS 39:27 §). Företag kan välja att redovisa finansiella instrument på antingen affärsdag eller likviddag, men metoden som väljs skall sedan användas konsekvent (IAS 39:30 §). Samtliga finansiella instrument, inklusive sådana derivat som omfattas av IAS 39 och vars anskaffningsvärde är 0, skall värderas till anskaffningsvärde (IAS 39:66 §). Standarden anger skilda värderingsregler för olika kategorier av finansiella instrument i efterföljande bokslut (Lundmark, 1999). Detta åskådliggörs i figuren på följande sida.

Finansiella poster –
Olika värderingsmetoder

Kategori	Värdering	Värdet förändring	
HTM placeringar	(Uppl) anskaffningsvärde	Ej tillämpligt (om ej nedskrivning)	
Loans and receivables originated by the enterprise	(Uppl) anskaffningsvärde	Ej tillämpligt (om ej nedskrivning)	
Available for sale	Verkligt värde	RR	alt Eget kapital <small>(ej, nedskrivning)</small>
Trading-tillgångar	Verkligt värde	RR	
Derivat	Verkligt värde	RR	
Trading-skulder	Verkligt värde	RR	
Övriga finansiella skulder	(Uppl) anskaffningsvärde	Ej tillämpligt	

(OBS! Poster i utländsk valuta omräknas till balansdagskurs.)

Figur 1 Värderingsmetoder

Källa: KPMG Material

Finansiella tillgångar indelas i fyra olika kategorier som påverkar hur den finansiella tillgången skall redovisas och värderas. Finansiella tillgångar som är avsedda för handel (held-for-trading) samt de finansiella tillgångar som är tillgängliga för avyttring (available for sale) skall marknadsvärderas och förändringen i marknadsvärdet skall redovisas över resultaträkningen. Vid available for sale- tillgångar har företagen dock möjlighet att välja om de vill ta förändringen av marknadsvärdet över resultaträkningen eller direkt mot eget kapital (Axelman, Phillips & Wahlquist, 2003). Undantag från marknadsvärderingen görs då verkligt värde inte kan fastställas på ett tillförlitligt sätt (Artsberg, 2003).

Tillgångar som inte är avsedda för handel värderas till upplupet anskaffningsvärde. Detta gäller lånefordringar och andra fordringar med ursprung i företaget (loans and receivables originated by the enterprise) samt finansiella placeringar med fast löptid (hold to maturity) som är avsedda att inneha till förfall (Axelman, Phillips & Wahlquist, 2003). Beräkning av upplupet anskaffningsvärde skall göras med hjälp av effektivräntemetoden (IAS 39:73 §).

Finansiella skulder som inte är derivat redovisas till upplupet anskaffningsvärde. Derivat skall som huvudregel hänföras till held-for-trading-kategorin och därmed marknadsvärderas om de inte uppfyller kraven för säkringsredovising (Axelman, Phillips & Wahlquist, 2003).

3.5.3.1 För- respektive nackdelar med marknadsvärdering

Den stora skillnaden mot tidigare svensk normgivning är att de flesta av de finansiella instrumenten enligt IAS 39 marknadsvärderas. Värdering till verkligt värde anses ge användarna av finansiella rapporter bäst information. Det anses också vara möjligt att fastställa verkliga värden för näst intill alla finansiella instrument på ett tillräckligt tillförlitligt sätt (Rundfelt, Balans nr 1, 2001).

IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement - Nobel Biocare

Det har diskuterats för respektive nackdelar med att använda sig av marknadsvärdering. I Artsberg (2003, s.277) redogör Rundfelt för olika för- respektive nackdelar med värdering till verkligt värde. Fördelar som nämns är:

- De utgör ett bättre underlag för att bedöma framtida kassaflöden.
- De underlättar jämförelser mellan företag.
- Verkliga värden utgör underlag för företagets riskbedömningar.
- Verkliga värden ger bättre underlag för en utvärdering av företagsledningens aktiviteter.
- Redovisningen förenklas jämfört med den tidigare praxisen att värdera vissa instrument till anskaffningsvärde och andra till verkligt värde.

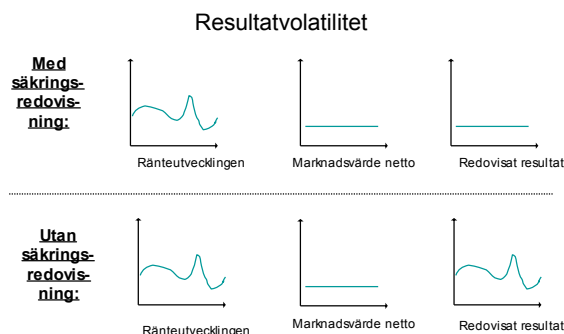
Vidare redogör Rundfelt (2003) för nackdelar som har diskuterats. De är följande:

- Resultatsvängningarna blir större, vilket i sin tur kan påverka värderingen av företaget negativt.
- Det kan leda till en diskussion om inte även icke-finansiella tillgångar skall värderas till verkligt värde.
- Uppskattningar av verkligt värde för icke-noterade tillgångar medför betydande kostnader.
- Den traditionella försiktighetsprincipen överges (Artsberg s 277).

Det verkliga värdet ska i första hand fastställas utifrån marknadspriser på liknande instrument eller från etablerade värderingsmodeller. En väsentlig skillnad från nuvarande praxis är att det verkliga värdet definieras som ett "exit value" dvs. efter avdrag för försäljningskostnader (Rundfelt, Balans nr 1, 2001).

3.5.4 Säkringsredovisning

I såväl finansiella som ickefinansiella företag kan tillgångar och skulder och framtida betalningsflöden säkras mot ogynnsamma värdeförändringar. I IAS 39 definieras hedging som "ett sätt att öronmärka ett eller flera säkringsinstrument för att helt eller delvis eliminera förändringar i en säkrad posts verkliga värde eller i dess kassaflöde" (IAS 39:10 §). Den säkrade posten kan vara en tillgång, skuld, kontraktbunden transaktion eller en budgeterad framtida transaktion (Lundmark, 1999). Enligt IAS 39 skall värdeförändringar av derivatinstrument redovisas över resultaträkningen och detta medför en risk för ökad volatilitet i företagets redovisade resultat. Genom att tillämpa säkringsredovisning kan volatiliteten minskas (www.kpmg.se, 031221). Denna effekt åskådliggörs i figuren som visas nedan.

Figur 2 Effekter av säkringsredovisning

Källa: KPMG Material

IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement - Nobel Biocare

Säkringsredovisning handlar om att åstadkomma en matchning. I vissa situationer uppstår det asymmetri i redovisningen och det finns framförallt två situationer där problem uppstår gällande matchning.

För det första kan det uppstå en mismatch i redovisningen beträffande tidpunkt. Detta uppstår då den säkrade posten och säkringsinstrumentet redovisas i olika perioder. Medan den säkrade posten inte är bokförd, och därför inte påverkat balans- och resultaträkningen, värderas säkringsinstrumentet till verkligt värde och förändringen tas över resultaträkningen. Detta problem kan lösas med hjälp av säkringsredovisning genom två olika alternativ; antingen tidigarelägga redovisning av vinst/förlust av säkrad post eller förskjuta redovisningen av vinst/förlust på säkringsinstrumentet vilket visas i bilden nedan (Lundmark, 1999).

Syftet med säkringsredovisning:
"Timing"

	1	2	Ack.
Säkrad post	0	-20	-20
Säkringsinstrument	20	0	20
RR Period	20	-20	0
RR Säkring	0	0	0

A → Påskyndar bokföring av vinst/förlust på säkrad post

B → Fördröjer bokföring av vinst/förlust på säkringsinstrumentet

Figur 3 Syftet med säkringsredovisning

Källa: KPMG Material

Det kan också uppstå en mismatch i redovisningen på grund av att den säkrade posten och säkringsinstrumentet värderas enligt olika principer. En skuld värderas exempelvis till upplupet anskaffningsvärde medan ett terminskontrakt marknadsvärderas och förändringen av dess verkliga värde tas över resultaträkningen. Med hjälp av säkringsredovisning kan de båda posterna istället värderas enligt samma principer (KPMG Material).

De säkringar som finns definierade i IAS 39 är säkring av verkligt värde, kassaflödessäkring och säkring av nettoinvestering i utlandsverksamhet (IAS 39:137 §). Målet med säkringsmodellerna är att uppnå symmetri i redovisningen (www.kpmg.se, 031220). De olika modellerna beskrivs i figuren på följande sida.

Säkringsredovisningsmodeller

Fair value hedge	Cash flow hedge	Hedge of a net investment in a foreign entity
Säkrad risk: Förändring av verkligt värde för redovisade tillgångar och skulder	Säkrad risk: Osäkerheten i framtida kassaflöden hänförliga till redovisade tillgångar och skulder eller framtida transaktioner	Säkrad risk: Kursdifferenser (omräkning) i eget kapital beroende på valutakursrörelser (definition i IAS 21)

Figur 4 Säkringsredovisningsmodeller

Källa: KPMG Material

När det finns risk för förändring av tillgångar och skulders verkliga värde och företaget använder säkring av verkligt värde, skall vinsten och förlusten av såväl säkringsinstrumentet som den säkrade posten tas upp i resultaträkningen (IAS 39:153 §). Vid kassaflödessäkring redovisas den del av vinst eller förlust som är effektiv istället i eget kapital medan den resterande, ineffektiva delen, tas upp i resultaträkningen om säkringsinstrumentet är ett derivat (IAS 39:158 §). Om det är ett icke-derivat kan företaget välja att redovisa antingen mot eget kapital eller mot resultaträkningen (IAS 39:103 §). Säkring av nettoinvestering i utlandsverksamhet redovisas på liknande sätt som kassaflödessäkring (IAS 39:164 §).

Säkringsredovisning kan vara mycket användbart för företag, inte minst för att minska volatiliteten i resultatet. IAS 39 har dock utförliga regler om säkringsredovisning och omfattande dokumentationskrav (Lundmark, 1999). Följande kriterier måste enligt standarden vara uppfyllda för att säkringsredovisning skall vara tillåten:

- När säkringstransaktionen görs krävs det att finns dokumentation som behandlar säkringsrelationen och företagets riskhanteringsprinciper för att ingå transaktionen. Det skall dokumenteras vilken identifierad transaktion säkringsinstrumentet säkrar och hur säkringen är avsedd att fungera. Vidare skall information finnas gällande risken som föreligger samt effektiviteten i transaktionen.
- Vidare skall säkringen vara effektiv och det krävs att både den säkrade transaktionens och säkringsinstrumentets verkliga värde kan bestämmas så att säkringens effektivitet kan bestämmas på ett tillförlitligt sätt.
- Vid säkring av framtida kassaflöde krävs det att det är högst troligt att flödet kommer att inträffa dvs. att den säkrade transaktionen har hög sannolikhet (Lundmark, 1999).

3.5.5 Kritik mot IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement

IAS 39 antogs under stor tidspress och har av många uppfattats som ofärdig. Rekommendationen är till stor del baserad på existerande amerikanska rekommendationer (Rundfelt, Balans nr 1, 2001). Det som skiljer den från FASB:s standard är att IASB till skillnad från FASB har valt att behandla alla finansiella instrument, derivat som ickederivat, i en och samma standard (Hernández Hernández, *The Journal of Corporate Accounting & Finance*, 2003).

I en artikel i *The Journal of Corporate Accounting & Finance* (September/October, 2003) beskriver professor Hernández Hernández diverse problem som kan uppstå i samband med tillämpningen av IAS 39. Han belyser särskilt problematiken med klassificeringen av finansiella tillgångar. Han exemplifierar fyra olika företag som på ett identiskt sätt säkrar en post. Det som skiljer företagen åt är hur de klassificerar instrumentet. Företag A klassificerar det som en held-for trading-investment, företag B som held-to-maturity, medan företag C och D klassificerar instrumentet som en available for sale-tillgång. Företag C tar dock förändringen av det verkliga värdet över resultaträkningen medan företag D istället tar förändringen över eget kapital. Det som upprör Hernández Hernández är att trots att de fyra företagen har inskaffat samma typ av säkringsinstrument, blir effekten på eget kapital och resultatet väldigt olika. Enligt IAS 39 kan samma säkring ha olika effekt på olika företag och han menar att detta minskar jämförbarheten företag emellan. Hernández Hernández menar att denna effekt kan förvirra användare av finansiell information och att en av grundprinciperna inom redovisning trots allt är att liknande transaktioner skall behandlas på liknande sätt.

För att lösa detta problem föreslår Hernández Hernández istället att samtliga finansiella instrument, oavsett klassificering, skall behandlas på samma sätt. Han menar att om samma värderingsprincip tillämpas på samtliga finansiella instrument kommer det inte att uppstå några problem med att jämföra finansiell information från företag med liknande instrument (Ibid.).

4. FÖRETAGSPRESENTATION

Detta kapitel syftar till att ge en beskrivning av fallföretaget Nobel Biocare. För att läsaren skall kunna förstå resonemanget i de följande kapitlen ges nedan en översiktlig presentation av företaget i stort och dess finansiella verksamhet.

4.1 Nobel Biocare

Nobel Biocare är ett innovativt dentalteknikföretag och världsledande inom innovativa estetiska tandersättningar (Årsredovisning, 2002). Enligt årsredovisningen (2002, s.7) är Nobel Biocares affärsidé och vision följande:

”Nobel Biocare skall förbättra patientens livskvalitet genom att erbjuda de bästa permanenta och estetiska ersättningarna för förlorade tänder”

”Nobel Biocare skall vara världsledande inom innovativa estetiska tandersättningar”

De kundgrupper som Nobel Biocare främst riktar sig till är tandläkare, tandkirurger och dentallaboratorier som tillverkar dentala proteser (Erbjudande till aktieägare, 2002). Företaget noterades på Stockholmsbörsen 1994 och har sedan dess redovisat en snabb tillväxt. Under år 2002 genomförde Nobel Biocare en omorganisation och styrelsen i koncernens tidigare moderföretag, Nobel Biocare AB, beslutade att genomföra ett skifte av juridisk hemvist från Sverige till Schweiz. En ny schweizisk holdingbolagsstruktur etablerades i juni 2002 och aktierna i det nya schweiziska moderbolaget, Nobel Biocare Holding AG, noterades i Zürich samt på Stockholmsbörsen. Till följd av den nya ägarstrukturen upprättades årsbokslutet för 2002 enligt IAS/IFRS och den nya rapporteringsvalutan är euro. Dotterbolagen upprättar dock sina egna årsredovisningar i sitt eget lands respektive valuta (Årsredovisning, 2002).

Vid bokslutet 2002 hade Nobel Biocare en nettoomsättning på drygt 300 miljoner euro vilket var en ökning från 2001 då siffran var 288 miljoner euro. Antalet medarbetare år 2002 uppgick till 1330 personer i 27 länder (Ibid.).

4.1.1 Produkter

Nobel Biocare utvecklar, tillverkar och marknadsför dentala implantat och IT-baserad industrialiserad tandprotetik. Företaget har fyra produktionsanläggningar, två i USA och två i Sverige. Nobel Biocare koncentrerar sin produktion på två olika affärsområden. Den största av dessa är Dentala Implantat som står för 87 % av total försäljning och som tillverkar permanenta ersättningar för patienter som saknar en eller ett flertal tänder. Den andra är Procera, 13 % av total försäljning, som tillverkar tandhåttor och tandbroar med hjälp av en datorstödd tillverkningsprocess. Nobel Biocares produkter används av ca 70 000 kunder i över 60 länder (Erbjudande till aktieägare, 2002).

4.1.2 Finansiella risker

Koncernens finansiella risker hanteras av Nobel Biocare AB. Företaget har fastställt en finansiell policy som omprövas varje år. Syftet med policyn är att minimera de finansiella risker som Nobel Biocare är exponerade för (Årsredovisning, 2002).

Cirka 95 % av Nobel Biocares försäljning sker utanför Sverige i utländsk valuta. Alla bolag faktureras i lokal valuta från Nobel Biocare AB. Eftersom största delen av försäljningen sker i utländsk valuta är Nobel Biocare exponerat för valutakursförändringar i ett stort antal valutor. Enligt årsredovisningen (2002, s.37) definierar Nobel Biocare transaktionsexponeringen som ”nettot av alla fakturerade, bekräftade och förväntade kommersiella och finansiella in- och utgående betalningar i en valuta annan än den lokala valutan”. Enligt en valutapolicy som företaget har utarbetat skall de förväntade flödena de kommande sex månaderna genomsnittligt säkras till minst 50 % och maximalt 90 % per valuta. Den förväntade exponeringen de följande 7-12 månaderna ska genomsnittligt säkras till minst 25 % och upp till 50 % per valuta. Vid årsbokslutet 2002 var cirka 63 % av förväntade betalningsflödet under 2003 valutasäkrat. Den valuta koncernen främst är exponerad i är euro men de är även till viss del exponerade i dollar (Ibid.).

4.1.3 Derivatinstrument

Koncernen använder sig inte av derivatinstrument i spekulativa syften utan endast för att begränsa effekter av fluktuationer i växelkurser och rörligheten i framtida kassaflöden. Policier och processer har upprättats för att rapportera och följa upp denna typ av instrument. Finansiella derivatinstrument redovisas initialt som en kostnad och marknadsvärderas därefter löpande. Vid årsslutet 2002 uppfyllde Nobel Biocare inte kriterierna för säkringsredovisning och resultateffekter vid omvärdering av derivat resultatfördes därmed direkt. Från och med år 2003 har dock Nobel Biocare kvalificerat sig för säkringsredovisning i dollar och euro (Ibid.).

5. EMPIRI

Detta kapitel är en sammanställning av de utförda intervjuerna på Nobel Biocare och KPMG. Respondenternas svar har vävs samman och redovisas under tre huvudrubriker; IAS/IFRS i Nobel Biocare, IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement samt IAS 39 Financial Instruments i Nobel Biocare.

5.1 IAS/IFRS i Nobel Biocare

5.1.1 Införing av IAS/IFRS

Nobel Biocare införde IAS/IFRS år 2002. Anledningen var att företaget gjorde en intern omorganisation och fick ett schweiziskt moderbolag, Nobel Biocare Holding AG. Aktierna förflyttades från svenska Nobel Biocare AB till schweiziska Nobel Biocare Holding AG, och företaget listade sig på börsen i Zürich samt i Stockholm. Med anledning av detta var företaget tvunget att byta redovisningsprinciper, på grund av krav från den schweiziska börsen. De kunde inte längre ha kvar Swedish GAAP och valet stod mellan IAS/IFRS och Swiss GAAP. Nobel Biocare ansåg att det låg mer i tiden att övergå till IAS/IFRS eftersom de ändå hade fått övergå till att redovisa enligt de reglerna år 2005. Dessutom ansåg de att schweiziska regler var mer detaljerade och föråldrade än svenska regler och respondenterna menar att det hade känts som att ta ett steg tillbaka om företaget hade valt att tillämpa Swiss GAAP, istället för att sikta framåt med IAS/IFRS.

Nobel Biocare Holding AG är alltså toppbolaget och rakt ner i organisationskedjan kommer Nobel Biocare AB med sina rörelsedrivande dotterbolag. Nobel Biocare AB är inte publikt, men har kvar ca 1,1 % av det gamla aktiekapitalet. Dessa minoritetsägare är sådana som inte tog tillfället i akt och bytte in aktierna från Nobel Biocare AB till Nobel Biocare Holding AG under den angivna tidsramen. Det pågår dock en tvångsinlösenprocess för att få upp hela ägandeskapet till Nobel Biocare Holding AG.

Ansvarig för projektet att införa IAS/IFRS var ekonomidirektören. Delaktiga var även koncernredovisningschefen, två personer från koncernredovisningsgruppen samt den som är ansvarig för Finance & Control. Delvis delaktiga med synpunkter och åsikter var också företagets revisorer, fyra personer i Schweiz och fyra personer i Sverige. De berörda fick inte någon utbildning inom området, men trots det anser respondenterna att det fanns gott om information att tillgå vid den aktuella tidpunkten i form av skrifter, böcker och annat som bland annat var sammanställt av de olika revisionsbyråerna. Den ansvariga ekonomidirektören har också tidigare varit verksam som revisor och denne har därmed grundläggande kunskaper. Gällande extern experthjälp, förutom från företagets revisorer, anlätade Nobel Biocare en konsult från KPMG på området säkringsredovisning.

5.1.2 Effekter av införandet

Vid införandet av IAS/IFRS gjorde Nobel Biocare en analys av vilka områden de behövde göra förändringar på. Det fanns då två områden där förändringar behövde göras, nämligen på finansområdet och pensionsområdet. På finansområdet hade Nobel Biocare en övergångsregel under 2002. De gjorde en överenskommelse med börsen i Zürich om att de fick redovisa sina kvartalsrapporter enligt Swedish GAAP. De var dock tvungna att ha en not som knöt ihop Swedish GAAP med IAS/IFRS. Årsredovisningen för år 2002 var dock enligt IAS/IFRS.

IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement - Nobel Biocare

---

Nobel Biocare gick in i införandet av IAS/IFRS med en negativ förutfattad mening, dvs. de var beredda på att stöta på ett antal problem, men nu i efterhand menar de att införandet gick väldigt smidigt. Det var dock ett stort projekt angående årsredovisningen. Respondenterna menar att något av det svåraste vid införandet av IAS/IFRS var att bli klar över hur notapparaten skulle se ut, speciellt gällande det finansiella området. De hade många och långa diskussioner med revisorer angående vad företaget var tvunget att redovisa. Stundtals upplevde respondenterna att det borde ha varit bättre kunskap på vissa områden, det märktes att det var ett nytt område även för revisorerna. IAS/IFRS har mer detaljerade krav, speciellt på säkringsdelarna, och Nobel Biocare hade problem med att ta fram en modell för säkringsredovisning som alla var nöjda med.

Gällande kostnaderna som uppstod i samband med införandet av IAS/IFRS har Nobel Biocare inte särskiljt dessa kostnader från de totala kostnaderna som uppstod vid omorganisationen. Effekten av införandet blev dock väldigt liten, och respondenterna menar att det inte var ett väsentligt belopp då man ser till resultatet. Det var dock en stor och kostsam process att notera sig i Schweiz och det blev merkostnader för företaget i form av prospekt till aktieägare osv. En annan merkostnad är att företaget nu har revisorer i både Sverige och i Schweiz. Eftersom beslutet att införa IAS/IFRS togs väldigt hastigt, hade Nobel Biocare inte hunnit med något utförligt planeringsarbete innan de satte igång med projektet. De hade heller inte gjort någon överslagsräkning för vad endast införingen av IAS/IFRS skulle kosta, utan Nobel Biocare gjorde en överslagsberäkning av kostnader för hela processen.

Nobel Biocare anser att det är positivt att tillämpa de nya reglerna. De anser att företaget upplevs som mer internationellt och respondenterna menar att det känns som om de är i en annan liga när de jämför sig med andra bolag. Vidare menar de att det är viktigt att tillämpa IAS/IFRS för att kunna locka till sig investerare. Analytiker och placerare vill se ett seriöst bolag som är jämförbart med övriga bolag i Schweiz. Respondenterna upplever att det känns skönt att ha gått igenom förändringarna och upplever att det nu känns mycket lugnare. De kan dock inte se några direkta praktiska fördelar med att tillämpa IAS/IFRS.

5.1.3 Konsolidering på koncernnivå

Dotterbolagen använder sig inte av IAS/IFRS, utan de använder sig av lokala regler. Nobel Biocare AB tillämpar exempelvis ÅRL i sin årsredovisning. Respondenterna upplever inte att skillnaderna mellan IAS/IFRS och de tidigare svenska reglerna för deras del är speciellt stora. Nobel Biocare arbetar mycket centralt och det är endast i Göteborg som de arbetar med valutasäkringar eller några andra slags säkringar. Nobel Biocare konsoliderar allting enligt IAS/IFRS på koncernnivå men enligt respondenterna är det inte speciellt mycket som behöver justeras. Nobel Biocare har en Global Financial Manual där instruktioner för rapportering, rutiner, ekonomifrågor, frågor som rör intern kontroll och specifika redovisningsfrågor som hänger ihop med IAS/IFRS läggs in.

Nobel Biocare har inget behov av något system som räknar om till IAS/IFRS. Det enda område som det skulle vara aktuellt med ett gemensamt system är för säkringsredovisning. Hela koncernen arbetar med SAP men då Nobel Biocare bestämde sig för att börja tillämpa säkringsredovisning hade det inte utvecklats något specifikt program som kunde hantera denna omställning på ett bra sätt. Med anledning av detta beslutade sig Nobel Biocare, tillsammans med den externa konsulten från KPMG, för att lägga allt som rörde säkringsredovisning utanför systemet, i en Excel-modell (se avsnitt 5.3.4.1). Alla affärer finns i SAP, sedan tas dessa ut och konsolideras i Excel.

5.2 IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement

5.2.1 Skillnader mot tidigare svenska regler

På frågan angående respondenternas uppfattning om IAS 39 generellt som standard, svarade samtliga att de anser den vara mycket svårskriven. Respondenterna anser att IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement, är en mycket komplex standard som är tekniskt sett komplicerad att hantera. De anser att IAS 39 som standard inte är speciellt välskriven. Respondenterna upplever att det känns som att alldeles för många viljor har varit med och tryckt in olika bitar och att resultatet inte blev särskilt bra. Respondenterna menar att det krävs att standarden är mer genomtänkt och att den har en bättre struktur eftersom den är väldigt precis och detaljstyr hur företag skall gå till väga. Vidare menar respondenterna att vi i Sverige inte heller är vana vid den detaljstyrning som standarden innebär. I Sverige har det tidigare inte funnits någon direkt praxis för hur derivat skall hanteras, utan ett antal olika principer och metoder har behandlat detta.

Respondenterna menar vidare att det som skiljer standarden från tidigare svenska regler och som också generellt sett ger upphov till problem är det förändrade synsättet på finansiella instrument, främst derivatinstrument, med värdering till verkligt värde. En skillnad är också att derivatinstrument tas in i balansräkningen överhuvudtaget. Respondenterna hävdar att det som ligger bakom IAS 39 är en rädsla för sådant som ligger utanför balansräkningen. En rad amerikanska företag, som exempelvis Enron, har haft jätteposter utanför balansräkningen som har ställt till stora problem. De har haft derivat kors och tvärs, så kallade "off-balance"-poster, som de inte har tagit in. Företagen har redogjort för att de har olika instrument, men de har inte tagit in några löpande effekter och har heller inte redogjort för vilka effekter som kan uppstå. Respondenterna menar att tanken med standarden är att allt numera skall tas in och att effekten skall komma omedelbart.

Ytterligare ett problem med standarden som framkom under intervjuerna är att de anser att standarden inte har fångat upp hur företag arbetar med derivat. Tanken med terminsäkringar är att exponeringen i valutor skall minskas, men när den minskade exponeringen redovisas så anser respondenterna att det istället leder till att den ökas. I Nobel Biocare har detta dock inte varit ett problem eftersom de har lyckats hitta en modell som passar dem väldigt bra. Respondenterna menar att de har förståelse för olika företags frustration eftersom det ibland är så att ett företag har en modell som fungerar bra och där de lyckas minimera riskerna i företaget men att de sedan, via en redovisningsregel, måste redovisa på ett sådant sätt som gör att redovisningsmässiga risker istället uppstår. Respondenterna menar att det är på grund av detta som IAS 39 har fått mycket kritik från företag. De tror att företag var nöjda med de gamla reglerna och att många anser att det var bättre att redovisa enligt Swedish GAAP. Respondenterna anser att ett problem har skapats utav något som tidigare inte upplevdes som något problem.

Respondenterna anser att IAS 39 generellt sett gör det svårt att tillämpa sig av säkringsredovisning. Krångliga regler angående säkringsredovisning kan, enligt respondenterna, leda till att företag slutar att använda sig av vissa produkter. Vidare tror respondenterna att det finns risk för att företag anser att det inte är värt att ha en person anställd för att hålla koll på resultatet och hålla dokumentation på plats. Företag får göra en kalkyl och titta på nyttan kontra kostnaden.

5.3 IAS 39 Financial Instruments i Nobel Biocare

5.3.1 Effekter av införandet

Vid införandet av IAS 39 hade Nobel Biocare förväntat sig att det skulle uppstå stora problem och de hade en negativ förutfattad mening till standarden som helhet. Men när det väl var dags att implementera IAS 39 så menar respondenterna att införandet inte medförde några större problem. Effekterna som uppstod blev långt ifrån så stora som de hade förväntat sig. Detta beror mycket på att Nobel Biocare har en begränsad finansiell verksamhet då de exempelvis inte har särskilt stora lån. Enligt Nobel Biocares finanspolicy så tillåts de heller inte att använda vilka instrument som helst. De säkrar sig mot valutaförändringar i form av terminer och valutaoptioner, och arbetar med enkla flödeshedgar och till viss del också med fair value hedge.

Den främsta skillnaden i och med införandet blev en utökad dokumentation då IAS 39 har omfattande dokumentationskrav. Nobel Biocare har fått en utökad modell i Excel samt en ny modell i SAP R3 för periodiseringen och värderingen av terminpåslag. Nobel Biocare dokumenterar varje månad hur de marknadsvärderar sina valutaaffärer. De gör ett utdrag valuta för valuta och värderar dessa. Alla affärer sammanställs och dokumenteras i en speciell IAS 39-pärm som möjliggör en bra kontroll över företagets affärer.

5.3.2 Initial värdering

Som tidigare nämndes redovisade Nobel Biocare sina kvartalsrapporter år 2002 enligt Swedish GAAP. Börsen krävde dock att företaget hade en not som knöt ihop Swedish GAAP med IAS/IFRS. Skillnaden som uppstod i kvartalen mellan Swedish GAAP och IAS/IFRS hade att göra med redovisningen av hedge-kontrakt. Under år 2002 hade Nobel Biocare formellt inte kvalificerats för säkringsredovisning enligt IAS 39. I noten värderades alla utestående kontrakt fullt ut enligt IAS/IFRS, men enligt Swedish GAAP värderades endast de kontrakt som motsvarade vad företaget hade i balansräkningen. Däremellan blev det en avvikelse. Vid årsskiftet var dock denna skillnad liten och Swedish GAAP och IAS/IFRS blev i stort sett lika. Men under kvartalen uppstod det svängningar i IAS/IFRS.

Vid årsskiftet 2002 värderade Nobel Biocare, enligt IAS/IFRS, hela terminsportföljen till verkligt värde. Detta gjordes enligt en alternativregel i IAS 39 som säger att man alltid kan värdera derivaten till verkligt värde och ta effekten över resultaträkningen. Nobel Biocare var vid det tillfället inte kvalificerade för att använda säkringsredovisning och effekten togs alltså mot resultatet istället för mot eget kapital. Ingenting fanns nu dolt i företaget utan allting lyftes upp på bordet med en gång och revisorerna var nöjda med detta tillvägagångssätt. Problemet var bara att Nobel Biocare inte fick möjlighet till värdering bakåt i tiden och därmed inte några historiska jämförelsetal.

5.3.3 Säkringar

Nobel Biocare är ett internationellt företag som är verksamt i en rad olika länder och är därför exponerade i många olika valutor. För att begränsa exponeringen i utländsk valuta använder Nobel Biocare sig av terminer och valutaoptioner. För att begränsa effekten på resultatet använder företaget sig av flödeshedgar och till viss del fair value hedge.

5.3.3.1 Terminer

Nobel Biocare har inflöden i euro och använder sig av terminer för att säkra vilken framtida kurs de kommer att få. De betalar en premie för att få terminen och en minskad risk. Alla terminskontrakt marknadsvärderas i SAP där det sker en automatisk fördelning av avista och terminsbelopp.

I och med införingen av IAS 39 har Nobel Biocare fått ett utökat systemstöd i form av en beräkningsmodell i SAP för att bekräfta och värdera terminspåslag. När terminsaffärer görs finns det alltid ett påslag. Säljs dollar på termin och dollarkursen idag är 7,20, blir det alltid ett påslag på några ören, kanske 7,30. Detta är beroende på den relativa räntan. Påslaget skall skiljas ut och redovisas på en egen rad. Enligt IAS/IFRS skall detta beräknas på ett annat sätt än enligt Swedish GAAP och Nobel Biocare fick därför uppdatera sin befintliga modell. De fick exempelvis lägga upp fler konton. Påslaget skiljs alltså från det resterande och dessa hamnar på olika rader i finansnettot, men detta syns dock inte i Årsredovisningen. Respondenterna anser att det ibland kan vara lurigt att göra på rätt sätt och att de måste ha i åtanke att tillvägagångssättet är förändrat. Modellen som valdes fanns tillgänglig i SAP.

Nobel Biocare har kundfordringarna utestående på 90 dagar. För att matcha detta tas effekten av alla terminskontrakt som faller inom 3 månader direkt in i resultatet. De terminskontrakt som är längre än tre månader går istället mot eget kapital och drabbar därmed inte resultatet. Det belopp som tas mot det egna kapitalet blir olika stort för varje månad men är litet i förhållande till det totala egna kapitalet. Införandet av IAS 39 har också gjort att Nobel Biocare har fått en annan rutin för att plocka ut beloppet som överstiger 3 månader som inte skall gå över resultatet.

5.3.3.2 Valutaoptioner

Vidare marknadsvärderar Nobel Biocare optionerna enligt ett underlag som erhålls från banken. Nobel Biocare har dock haft problem med bankens optionsvärdering för att den inte är uppdelad på ett sådant sätt som IAS 39 kräver. I optioner finns ett tidsvärde som enligt standarden skall separeras och resultatföras direkt medan det underliggande värdet, intrinsic value, skall tas mot det egna kapitalet. Detta fungerar nu för att Nobel Biocare gör en manuell justering där det värde som inte skall tas mot resultatet skiljs ut.

Problem med bankens optionsvärdering uppstår då Nobel Biocare får ändrade förhållanden i förhållande till prognoserna. Exempelvis kan Nobel Biocare ha prognostiserat ett inflöde av 5 miljoner euro men prognosen ändras och den nya prognosen förutspår att de endast skall få in 4 miljoner euro. Om företaget då redan har sålt för mycket på termin, säg 4,5 miljoner euro, måste de köpa tillbaka en del för att justera ned sina terminshedgar i förhållande till prognoserna. Dessa nedjusteringar måste separeras ut ur terminshedgen, och resultatföras direkt. Detta är den enda situationen då det kan hända att något över tre månader tas in i resultaträkningen och påverkar resultatet. Annars tas allting som är längre än tre månader mot det egna kapitalet. Sedan

IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement - Nobel Biocare

---

dokumenteras alla transaktioner i en IAS-pärm som uppdateras månadsvis. Detta möjliggör kontroll för företaget och gör att det fungerar på ett smidigt sätt.

5.3.3.3 Inbyggda derivat

Bedömningen är att det inte finns några inbyggda derivat i Nobel Biocare. Ett praktiskt bekymmer är dock att de kan vara svåra att upptäcka eftersom inte alla personer i organisationen vet vad ett derivat är för någonting. En person kan ha varit delaktig i ett avtal, exempelvis ett råvarukontrakt, utan att ha reflekterat över att det kan ha varit ett derivat inblandat. Eftersom det inte har förekommit några inbyggda derivat, har det heller inte förekommit några bortbokningar av sådana.

5.3.4 Säkringsredovisning

Beslutet att tillämpa IAS/IFRS togs i juni 2002 och på grund av detta kunde Nobel Biocare inte tillämpa säkringsredovisning för år 2002. Anledningen är att IAS 39 har omfattande dokumentationskrav gällande säkringsredovisning. För att kunna tillämpa säkringsredovisning enligt IAS 39 måste företaget ha en speciell hedge dokumentation på plats vid årets ingång och då var beslutet att införa säkringsredovisning i Nobel Biocare inte taget.

Enligt IAS 39:s regler gällande säkringsredovisning, måste företaget först och främst ha en finanspolicy där de redogör för vilka flöden och positioner som företaget har samt vilka risker som de ger upphov till. Det kan exempelvis vara en valuta eller en ränteförändring som kommer att påverka resultaträkningen. Företaget får förklara vilka typ av säkring de använder sig av för att minimera risken. Sedan sätts ett antal master-dokument upp där företaget redogör för att de exempelvis skall sälja euro på termin enligt strategi A. Det viktiga är att företaget visar tillvägagångssättet och att de dokumenterar detta så att de kan tillämpa samma strategi varje gång. För att tillämpa säkringsredovisning måste företaget koppla ihop risken med hedgetransaktionen, de måste matcha bland annat löptid och belopp. Reglerna är transaktionsbaserade och det är därför inte möjligt att tillämpa säkringsredovisning på portföljbasis.

Det är dock väldigt få företag och speciellt finansiella institutioner som gör denna post-för-post matchning, utan de flesta tittar istället på nettot. Resultatet blir oavsett tillvägagångssätt detsamma, men matchningen gör att det blir mer komplicerat att hantera. När företaget väl känner till reglerna kan de matcha löptiderna så att de faller på samma dag och med samma belopp. Problem uppstår dock när man skall matcha med historiska beslut där man inte hade detta förhållningssätt när affären gjordes, detta är dock ett temporärt problem.

Innan Nobel Biocare gjorde bedömningen att de skulle tillämpa säkringsredovisning, gjordes en förstudie där de analyserade hur företagets processer/system och policy/strategier skulle påverkas. Enligt respondenterna kom Nobel Biocare fram till att de hade två alternativ när det gällde säkringsredovisning. De kunde antingen välja att implementera säkringsredovisning enligt IAS 39, eller så var de tvungna att sluta att använda sig av valutahedging. Alternativet att marknadsvärdera hela portföljen fanns inte riktigt då de anser att företaget på det viset får in en massa risker i resultatet som inte överensstämmer med de risker som verkligt finns i bolaget.

Vid införandet av säkringsredovisning anlät Nobel Biocare en extern konsult från KPMG. Den externa konsulten hjälpte till i arbetet med att skapa en utökad modell för bevakning och uppföljning av hedgingen i Excel. Företaget var under tidspress eftersom arbetet startade i oktober 2002 och planen var att de skulle vara klara vid årsskiftet. Processen gick dock väldigt smidigt och

IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement - Nobel Biocare

---

två månader senare var allting på plats. Det blev inte heller några stora kostnader utan respondenterna menar att dessa endast var marginella.

Fr o m 2003 har Nobel Biocare kvalificerat sig för att tillämpa säkringsredovisning i euro och dollar. Företaget gör dock säkringskontrakt i alla valutor som de arbetar med, men enligt IAS 39 har de bara kvalificerat sig för säkringsredovisning i euro och dollar. De övriga valutorna flyter direkt igenom resultaträkningen. Nettoexponeringen är dock större i euro än i dollarkursen. Det beror på att de har en intern hedge redan i bolaget gällande dollar. Det största dotterbolaget ligger i USA och har produktion av både Dental Implants och Procera. Detta medför kostnader men på den positiva sidan finns försäljningen och det innebär att nettoflödet av dollar inte blir speciellt stort, de har en så kallad intern hedge. I Europa däremot har de ingen egen produktion, utan endast försäljning och försäljningsomkostnader. Detta medför att det blir ett nettoinflöde av euro.

Efter årsskiftet kommer Nobel Biocare att tillämpa säkringsredovisning på samtliga valutor som de är exponerade i. Anledningen till att de inte valde att säkra sig mot samtliga valutor på en gång var att de var under tidspress och Nobel Biocare valde då att fokusera på de valutor som de var mest exponerade i. Respondenterna hävdar att de nu däremot känner sig redo att ta steget ut och tillämpa säkringsredovisning på samtliga valutor.

Genom att Nobel Biocare använder sig av säkringsredovisning kan de uppnå en valutaeffekt i resultatet som uppgår till 0,5 % av försäljningen vilket respondenterna är väldigt nöjda med. De anser vidare att kostnaderna förknippade med säkringsredovisning inte är speciellt stora och att nu när Nobel Biocare väl har sakerna på plats blir det heller inte så stora merkostnader. Respondenterna vill dock påstå att Nobel Biocare hade en bra och passande struktur och varnar för att det finns risk för att andra företag med mer komplicerade transaktioner stöter på värre problem. Respondenterna menar att säkringsredovisning är jättepositivt för Nobel Biocare och de anser att det numera liknar Swedish GAAP igen. Föregående år var problematiskt då de inte använde sig av säkringsredovisning (Q2 +0,7 M EUR) (Q3 -0,5 M EUR), men de anser att företaget nu kommer tillbaka i gamla gängor igen.

5.3.4.1 Processen idag

Varje månad får Nobel Biocare in rapporter från dotterbolagen och vid ett speciellt datum betalas all överskottslikviditet in. Om de en månad (se exempel nedan, 14 maj) exempelvis får in 6 miljoner från försäljning, så avgår en viss summa i leverantörsbetalningar, räntebetalningar och kvar, dvs netto kanske blir 4,5 miljoner euro. Låt oss anta att Nobel Biocare av dessa har hedgat 4,3 miljoner euro och att företaget då har kvar en nettoexponering på 200 000 euro, vilket kan ses i bilden på följande sida.

IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement - Nobel Biocare

Excel-modellen

2003-04-30	2003					
	14-maj	18-jun	16-jul	20-aug	17-sep	15-okt
	1	2	3	4	5	6
EUR						
Sales	6 000	5 000	7 000	8 000	4 500	5 500
Vendor+Fin.	- 1 500	- 1 000	- 2 000	- 1 500	- 2 000	- 1 000
Net Payment	4 500	4 000	5 000	6 500	2 500	4 500
Hedged	- 4 300	- 3 700	- 4 500	- 6 000	- 2 200	- 4 000
Net exposure	200	300	500	500	300	500
Hedge Ratio IAS39	72%	74%	64%	75%	49%	73%
Hedged Amount IAS39	4 300	3 700	4 500	6 000	2 200	4 000
Dedesignation IAS39	- 4 300	- 3 700	- 4 500			

Figur 5 Nobel Biocares Excelmodell

Källa: Nobel Biocare

Nobel Biocare har i samråd med den externa konsulten från KPMG beslutat att de skall säkra maximalt 90 % av net-payment, vilket motsvarar 4,5 miljoner euro för 14 maj i ovanstående exempel. De håller sig då inom en viss angiven säkerhetsmarginal. Enligt IAS 39 skall företaget egentligen basera sina beräkningar på försäljningssiffrorna (6 miljoner), dvs. brutto istället för netto.

Enligt beräkningen i IAS 39 säkrar Nobel Biocare 72 % av brutto, försäljningssiffrorna. Men Nobel Biocare tittar alltså istället på net-payment eftersom de anser att det är i net-payment som exponeringen finns, inte i bruttosiffrorna, sales, som IAS 39 hävdar att företagen skall använda sig av. Respondenterna menar att det är viktigt att ta hänsyn till avgående betalningar om de skall kunna ge en riktig bild av verkligheten.

IAS 39 har mer detaljerade regler än så. Tanken är att företagen ska säkra av sales för sig och leverantörförsäljningar för sig. Detta skulle för Nobel Biocare innebära att de skulle sälja av 6 miljoner euro och sedan köpa tillbaka 1,5 miljoner euro. Nobel Biocare menar att det blir mycket smidigare om man istället tar 4,5 miljoner direkt. Men detta accepterar egentligen inte IAS 39 utan de kräver att man använder sig av sales siffrorna och mäter av försäljningen. Siffran som fås vid beräkningen 72 % av brutto, ligger dock inom en uppsatt säkerhetsmarginal och detta är därför accepterat enligt IAS/IFRS.

I Excelmodellen gör Nobel Biocare en justering på två rader; 4,3 miljoner är summan som är säkrad och det blir också denna summa som sätts av till IAS 39. Innan har Nobel Biocare gjort en uppskattning av de utestående kundfordringarna som finns inom valutan. Nobel Biocare har sina kundfordringar utestående på 90 dagar och terminskontrakten som faller inom 3 månader går direkt in i resultatet. De terminskontrakt som är längre än tre månader går istället mot eget kapital och drabbar inte resultatet. Nobel Biocare anser att detta tillvägagångssätt bäst speglar verkligheten eftersom de har kundfordringar på tre månader skall det också vara tre månader som finns i resultatet. Nobel Biocare anser att modellen fungerar väldigt bra då den visar allt den behöver visa.

5.3.4.2 Jämförelsesiffror

Respondenterna anser att det har uppstått vissa problem när Nobel Biocare under år 2003 har lämnat kvartalsrapporter. De har då haft svårt att jämföra med föregående års siffror eftersom de under det föregående året inte var kvalificerade för att använda sig av säkringsredovisning. Stora svängningar i valutakursen ledde till att Nobel Biocare i sina kvartalsrapporter specifikt har fått redogöra för hur varje kvartal påverkats av valutaförändringar. Detta för att en jämförelse skall kunna göras kvartalen emellan. Exempelvis påverkades kvartal 2 med (+0,7 M EUR) medan kvartal tre påverkades negativt (-0,5 M EUR). Detta resulterade i att stora omvärderingsposter kom in i resultaträkningen. Detta problem kommer under nästkommande år att försvinna eftersom Nobel Biocare fr.o.m. 2003 har kvalificerat sig för säkringsredovisning och därmed fortsättningsvis kommer att ha jämförbara siffror.

6. ANALYS

Analysen nedan besvarar den problemställning som uppsatsen behandlar. Kapitlet syftar till att beskriva effekten av införandet av IAS 39 samt redogöra för de problem som uppstod vid implementeringen av IAS 39 i Nobel Biocare. Analysen bygger på såväl empiri som teori, då referensramen används som en bas för analys av det empiriska materialet.

6.1 Effekter av införandet av IAS/IFRS och IAS 39 i Nobel Biocare

Inledningsvis kan det konstateras att det inte blev särskilt stora effekter vid införandet av IAS/IFRS och därigenom IAS 39 i Nobel Biocare. Som det framkom under intervjuerna, samt framgår av årsredovisningen, påverkades det egna kapitalet och resultatet endast marginellt vid införandet av IAS/IFRS. Visst gav införingen upphov till en kostnad, men enligt respondenterna var denna summa väldigt liten i jämförelse med företagets totala egna kapital och omsättning. Företaget fick en merkostnad i form av att de numera har revisorer i både Sverige och i Schweiz, men dessa kostnader är ett resultat av omorganisationen och införandet av IAS/IFRS som helhet, och inte en kostnad som kan hänföras till införandet av IAS 39.

Nobel Biocare valde alltså att införa IAS/IFRS tidigare än år 2005 som ett resultat av en omorganisation. Beslutet togs hastigt och detta medförde att företaget inte hade möjlighet att genomföra något utförligt planeringsarbete. Det blev stressigt och Nobel Biocare fick inte möjlighet att förbereda sig på ett sådant sätt som de hade önskat. Stundtals upplevde respondenterna även att det var brist på kunskap och de kunde emellanåt känna av att IAS/IFRS var ett nytt område även för revisorerna. De vill dock ändå poängtera att det fanns gott om information och material att tillgå, i de fall som problem på något område uppstod.

Enligt respondenterna är Nobel Biocare nöjda med att de införde IASB:s regler tidigare och känner att de numera "spelar i en annan liga" än sina konkurrenter som ännu inte genomfört konverteringen. De menar att företaget numera upplevs som mer internationellt och att de ger ett mer trovärdigt intryck, och de hoppas på att locka till sig fler investerare. Nobel Biocare ser det som positivt att företaget har genomgått omställningen och redan är bekant med de nya reglerna nu när andra börsnoterade bolag blir tvungna att konvertera år 2005.

Nobel Biocare valde att genomföra konverteringen enligt "top down". Det innebär att dotterbolagen redovisar enligt lokal GAAP och att koncernens redovisning sedan sammanställs på koncernnivå enligt IAS/IFRS. Enligt respondenterna var det dock inte så mycket justeringar som behövdes göras, då de ansåg att skillnaderna för Nobel Biocares del inte var speciellt stora. Som det tidigare nämnts i rapporten arbetar Nobel Biocare mycket centralt och vad det gäller det finansiella området arbetar de endast med säkringar i Göteborg.

Vid införandet av IAS 39 genomfördes en översiktlig förstudie där påverkan på företagets processer/system och policy/strategier analyserades. Detta resulterade i att Nobel Biocare kom fram till att de var tvungna att uppdatera sig på ett antal områden eftersom IAS 39 har omfattande dokumentationskrav. Enligt respondenterna var det just den ökade dokumentationen som ansågs vara den största förändringen som införandet av IAS 39 gav upphov till.

IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement - Nobel Biocare

---

Förändringar som uppstod i samband med implementeringen av IAS 39 var följande:

- Nobel Biocare fick en utökad modell för bevakning och uppföljning av hedgingen i Excel. Då företaget inte fann någon lämplig modell i SAP valde de, tillsammans med konsulten från KPMG, att ta fram en separat modell i Excel där allting som rör säkringsredovisning läggs. Affärerna finns i SAP, plockas sedan ut och konsolideras i Excel.
- Ny modell för periodisering och värdering av terminspåslag. Enligt IAS/IFRS skall detta påslag beräknas på ett annorlunda sätt än tidigare enligt Swedish GAAP, och Nobel Biocare fick därmed uppdatera sin befintliga modell. Modellen som valdes fanns tillgänglig i SAP.
- Vidare har Nobel Biocare fått en ny bokslutsrutin för att kunna urskilja det belopp som inte skall påverka resultatet, dvs. den del som istället skall bokas mot det egna kapitalet.

Efter att ha analyserat vilka effekter IAS 39 skulle ge upphov till kom Nobel Biocare fram till att de hade två val. Antingen var de tvungna att implementera säkringsredovisning enligt IAS 39 eller så var de tvungna att sluta att använda sig av valutasäkring. Nobel Biocare är ett internationellt företag som är verksamt i en rad olika länder och därmed exponerade i lika många valutor, och de ansåg därför att valutasäkring var så pass nödvändigt för företaget. Nobel Biocare valde då att börja tillämpa säkringsredovisning fr.o.m. 2003. De kunde inte tillämpa det tidigare eftersom de inte var kvalificerade för säkringsredovisning under år 2002. Nobel Biocare är mycket nöjda med tillämpningen av säkringsredovisning och företaget har nu uppnått en minskad volatilitet i resultaträkningen. Enligt en beräkning som företaget har gjort har de kommit fram till att de med hjälp av säkringsredovisning uppnår en valutaeffekt understigande 0,5 % på försäljningen. Denna siffra är Nobel Biocare mycket nöjd med.

6.2 Problem som uppstod i samband med implementeringen

Även om respondenterna på Nobel Biocare anser att införandet av IAS/IFRS och IAS 39 gick smidigare än förväntat, uppstod det dock ett antal problem som redovisats i empiriavsnittet. Problemen har sammanställts och analyseras nedan.

6.2.1 Årsredovisningen 2002

Det problem som respondenterna upplevde som bland de största gällde årsredovisningens utformning och innehåll. IASB:s regelverk är betydligt mer utförligt och detaljerat än de svenska reglerna. Regelverket är också mer specificerat och strikt gällande finansiella instrument. Det var mycket omfattande och detaljerade regler att ta del av och respondenterna upplevde det som särskilt svårt att få klarhet i hur notapparaten på det finansiella området skulle se ut.

Respondenterna upplevde det periodvis som oklart, både från deras håll, men också från revisorerna vad företaget egentligen var tvunget att redovisa och redogöra för. Numera måste Nobel Biocare i noterna detaljerat ange marknadsvärden på olika finansiella instrument samt ge en utförlig beskrivning av företagets risksituation och hur den hanteras i form av beskrivning av valuta-, likviditets- och ränterisker i företaget.

Eftersom beslutet att införa IAS/IFRS togs väldigt hastigt, hade företaget inte möjlighet att få några historiska jämförelsetal. Vid årsskiftet marknadsvärderades alla derivatinstrument fullt ut, och Nobel Biocare hade inga siffror att jämföra med från tidigare år. Nobel Biocare fick därmed en dålig uppföljning av historiken och upplevde det som svårt att rekonstruera en brygga bakåt i tiden. Det hastiga beslutet i sig gav också upphov till vissa problem. De hade därmed ingen möjlighet till

förberedelse eller någon utförlig förstudie. Respondenterna upplevde det som om företaget stressade igenom processen. De anser dock nu i efterhand att processen löpte på utan några större problem.

6.2.2 Dokumentation

Enligt respondenterna var en annan märkbar skillnad, som delvis också var ett problem, det ökade dokumentationskravet som anges i IAS 39. Standarden har väldigt komplicerade och precisa regler gällande behandlingen av finansiella instrument. Detta är ett nytt område och de nya reglerna gör att Nobel Biocare får redovisa och ta fram uppgifter på ett annorlunda sätt än tidigare. När förändringar sker i företag är det alltid en process och det tar lite tid innan samtliga i företaget blir trygga i det nya sättet att redovisa. Nobel Biocare har, som tidigare redovisats i rapporten, förändrat sina rutiner för dokumentation. De samlar all information som är hänförlig till IAS 39 i en speciell pärm som uppdateras löpande varje månad. Detta gör att Nobel Biocare har en bra översikt över sina affärer och lättare kan kontrollera saker och ting vid behov.

6.2.3 Bankens optionsvärdering

Ett annat problem som har uppkommit i Nobel Biocare gäller bankens optionsvärdering. IAS 39 kräver att de olika delarna i optionen, dvs. tidsvärdet och det underliggande värdet, separeras och redovisas på olika sätt. Tidsvärdet skall resultatföras direkt, medan det underliggande värdet skall tas mot det egna kapitalet. Som det fungerar idag så kan tyvärr inte bankerna lämna optionsvärdering uppdelad på dessa två delar. Som det har beskrivits i rapporten fungerar detta nu trots allt i Nobel Biocare, eftersom justeringen görs manuellt, men emellanåt uppstår situationer då problem uppkommer.

6.2.4 Inbyggda derivat

I intervjuerna framkom det att Nobel Biocare inte har några inbyggda derivat. Frågan som kan ställas är om detta verkligen stämmer. Respondenterna håller med om att det kan vara mycket problematiskt att hitta dem och att de många gånger ger upphov till ett praktiskt bekymmer. Personer i företaget kan vara inblandade i ett avtal som innehåller derivat utan att de själva vet vad ett derivat är för något.

Under intervjuerna fick författaren dock uppfattningen att Nobel Biocare är medvetna om vilka problem som är sammankopplade med inbyggda derivat. Respondenterna hävdar att de har haft diskussioner och analyserat detta område. Den ansvarige för Finance & Control har exempelvis haft diskussioner med inköpschefen för att säkerställa att företaget inte har några inbyggda derivat.

6.2.5 Säkringsredovisning

Vidare har IAS 39 strikta regler för säkringsredovisning. Nobel Biocare hade inledningsvis svårt att hitta en modell som passade företaget, men med experthjälp från en konsult från KPMG, hittades en modell som de idag är mycket nöjda med.

Det främsta problemet gällande säkringsredovisning var att Nobel Biocare inte kvalificerade sig för säkringsredovisning under år 2002, utan först fr.o.m. 2003. Detta medförde svårigheter med att jämföra siffror i kvartalsrapporterna för år 2003. Under år 2002 fick Nobel Biocare stora svängningar eftersom de inte tillämpade säkringsredovisning. När dessa siffror sedan jämfördes med siffror från motsvarande kvartal år 2003, blev detta inte jämförbart. Detta har lett till att Nobel

IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement - Nobel Biocare

---

Biocare i sina kvartalsrapporter för år 2003 har fått redogöra för storleken på effekten som kan härledas till valutaförändringar. Exempelvis har kvartal två och tre år 2003 påverkats enligt följande: (Q2: +0,7 M EUR) och (Q3: -0,5 M EUR).

Vidare anser Nobel Biocare att en svårighet, eller rättare sagt en brist i standarden, är att företag enligt IAS 39 skall säkra bruttoflödet istället för nettoflödet. Respondenterna anser att IAS 39 genom denna regel har ett skruvat sätt att se på saker och ting och att IAS/IFRS inte visar den verkliga bilden och den verkliga risken. De anser att verkligheten förvrängs utifrån redovisningen och att det ger upphov till extra arbete till ingen nytta. Bakom kulisserna arbetar dock Nobel Biocare på som vanligt och det gör ingen skada eftersom slutresultatet blir detsamma oavsett vilken metod som används. De som arbetar med IAS/IFRS blir belåtna eftersom Nobel Biocare håller sig inom den angivna säkerhetsmarginalen, och Nobel Biocare är nöjda eftersom de kan jobba på som vanligt.

Nobel Biocare anser också att svårigheter uppstår i de fall som hedgar justeras som ett resultat av ändrade prognoser. Då det blir ändrade prognoser måste Nobel Biocare ibland justera ner sina terminshedgar i förhållande till prognoserna, och dessa nedjusteringar skall separeras ur terminshedgen och resultatföras direkt. Nobel Biocare anser att de inte har någon rutin som fungerar på ett bra sätt för att hålla isär de hedgar som justerats pga. ändrade prognoser och därmed skall resultatföras direkt.

7. SLUTSATS

Syftet med detta kapitel är att föra en diskussion kring och redogöra för de slutsatser författaren har kommit fram till utifrån de frågeställningar som inledningsvis formulerades i rapporten. Vidare kommer synpunkter på eget arbete att ges och avslutningsvis ges förslag till fortsatta studier inom området.

7.1 Implementering av IAS 39

Standarden om finansiella instrument anses av många vara en mycket komplicerad och svårtolkad standard. Den har mötts av stark kritik från företag runt om i Europa och anses vara i behov av omarbetning. När jag startade uppsatsskrivandet gick jag därför in i det med en förutfattad mening om att det var en självklarhet att företag som implementerade IAS 39 stötte på problem. Den ekonomiska effekten av införandet av IAS/IFRS och IAS 39 var dock endast marginell i jämförelse med företagets omsättning och storlek på eget kapital.

Trots att Nobel Biocare stötte på ett antal problem vid införandet kan vi i efterhand ändå konstatera att införandet av IAS/IFRS och därigenom IAS 39 gick relativt smärtfritt. Anledningen till detta är att Nobel Biocare har en struktur som passar. De har inte några stora lån och en begränsad finansiell verksamhet. Införandet gick smärtfritt för Nobel Biocare, men troligen finns det andra typer av företag som kommer att ha större problem då de inför de nya reglerna. Ett exempel på en typ av företag som troligtvis kommer mötas av större problem är fastighetsbolag eller företag som har en internbank.

Som det redovisats i rapporten så har trots allt Nobel Biocare stött på ett antal problem då de införde de nya reglerna, även om jag personligen anser att dessa problem är temporära och relativt lindriga. Nobel Biocare gick in i processen med en negativ förutfattad mening och problemen som uppstod upplevs som små i jämförelse med vad de hade förväntat sig. Framträdande problem i samband med införandet av IAS/IFRS och IAS 39 gällde dels utformningen på årsredovisningen och dels det ökade dokumentationskravet i IAS 39. Företaget hade svårt att få klarhet i vilka krav som ställdes gällande utformningen av årsredovisningen, men nu när de har genomfört förändringen och vet vad som ingår inför kommande årsskiften, är problemet löst. Nobel Biocare hade också problem med att hitta en modell för säkringsredovisning som alla i företaget var nöjda med. Men arbetet med den inhyrda konsulten och framtagandet av modellen tog, trots allt, endast tre månader. Nu är systemet och modellen på plats och allt flyter på utan några större problem.

Institutionell teori fokuserar på att människor är rädda för förändringar. Självklart var även de anställda på Nobel Biocare oroliga inför förändringen, men detta är bara naturligt då det ligger i människans natur. Förändringar i företag handlar om att förändra sina rutiner, och det är alltid en process att göra det oavsett vad det gäller. Nu har Nobel Biocare tillämpat de nya reglerna under ett års tid och känner förmodligen sig trygga i det nya sättet att redovisa.

Nobel Biocare nämner såväl fördelar som nackdelar med valet att konvertera tidigare, men i det stora hela anser de att fördelarna klart överväger nackdelarna. Nobel Biocare är nöjda med att redan ha genomfört konverteringen och att de slipper påbörja arbetet i sista stund likt många andra börsnoterade bolag inom den europeiska unionen. När andra företag nu måste sätta igång sitt arbete med implementeringsprocessen är Nobel Biocare redan färdiga och kan koncentrera sig på sin ordinarie verksamhet. Respondenterna menar att Nobel Biocare numera också upplevs som ett

IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement - Nobel Biocare

---

attraktivt och mer jämförbart företag. De kan nu jämföras med andra bolag som infört IAS/IFRS på marknaden. Nackdelen var dock att de under implementeringsprocessen stundtals upplevde det som om att de var försökskaniner och att det var uppenbart att det var ett nytt område även för revisorerna. En annan nackdel är att Nobel Biocare fick stressa igenom processen eftersom beslutet att införa IAS/IFRS togs mycket hastigt.

Nobel Biocare är nöjda med de nya reglerna, men anser att standarden i sig har brister på ett antal punkter och mycket väl kan förbättras. Kritik som har riktats mot standarden gäller främst strukturen och det sätt som på vilket standarden är skriven. Den är svårläst och det känns som olika bitar hastigt har sammanförts och sammanställts av olika personer. Liksom respondenterna hävdar jag att det är viktigt att standarden ses över och att det kommer en omarbetad, mer genomtänkt standard om finansiella instrument. Detta är speciellt viktigt eftersom standarden är så pass detaljerad och kommer att ha stora effekter på företag runt om i Europa.

Svenska börsnoterade företag bör i nuläget vara bekanta med de nya reglerna då det snart kommer bli verklighet med införandet av IAS/IFRS och därmed IAS 39. Som det har beskrivits i rapporten tar processen med att införa de nya reglerna tid, och det är viktigt att se till att företag anlitar extern experthjälp redan i planeringsstadiet. IAS 39 har omfattande krav för säkringsredovisning, och det är hög tid att företagen ser över sina rutiner och processer kring säkring av finansiella risker. Annars finns det risk för att företagen, liksom Nobel Biocare, inledningsvis inte kvalificerar sig för att tillämpa säkringsredovisning. Konsekvenser av att inte tillämpa säkringsredovisning blir, som vi har sett av Nobel Biocare, en ökad volatilitet i resultatet. Detta kan komma dels som en effekt av att inte har uppfyllt de angivna kriterierna och dels av att säkringar inte längre genomförs.

7.2 Kritik till eget arbete

På grund av att uppsatsperioden är tidsbegränsad har jag inte haft möjlighet att undersöka allt som fordras för att kunna avlägga en helt rättvisande rapport. Tre intervjuer genomfördes och jag fick således ett bortfall, då en person som varit aktuell för intervju, inte längre är kvar i Nobel Biocare. Ett mer rättvisande resultat hade givetvis fåtts om en intervju även hade genomförts med denna person.

Vidare hade jag kanske kunnat få ytterligare information om jag hade genomfört intervjuer med andra personer på Nobel Biocare, men i förhållande till den extra tid som jag hade fått lägga ner anser jag att det inte hade varit värt det. Jag anser ändå att jag har fått tillräckligt uttömmande svar för att kunna besvara forskningsfrågorna och uppsatsens syfte.

Slutligen kan jag heller inte garantera att den information som har erhållits genom intervjuerna har uppfattats på ett korrekt sätt. En fallstudie har tillämpats och subjektiva bedömningar har förmodligen gjorts.

7.3 Förslag till fortsatt forskning

Under arbetet med uppsatsen har förslag till fortsatta studier vuxit fram. IAS/IFRS är fortfarande ett relativt nytt område för många, såväl för företag som för investerare, och det finns därför ett antal intressanta aspekter för ytterligare studier. Förutom förslagen som följer nedan är förhoppningen att läsaren skall ha fått ytterligare idéer till fortsatt forskning genom att ha tagit del av uppsatsen. Förslag som anses vara intressanta för vidare forskning är:

IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement - Nobel Biocare

---

Nu i efterhand kan det konstateras att införandet av IAS 39 i Nobel Biocare gick relativt smärtfritt. Ett förslag är att istället genomföra en liknande undersökning på ett företag med en mer komplicerad finansiell verksamhet, som exempelvis ett försäkringsbolag.

Ett annat förslag är att genomföra en jämförelse av konsekvenserna av att implementera IAS/IFRS enligt de två alternativen ”top down” respektive ”bottom up” hos olika företag. För- och nackdelar med de olika tillvägagångssätten skulle kunna analyseras och undersökas.

Slutligen hade det i nuläget varit intressant att undersöka hur väl förberedda svenska börsnoterade företag är inför implementeringen av IAS/IFRS och IAS 39. Frågan är om de har analyserat vilka konsekvenser de nya reglerna kommer att ge upphov till.

KÄLLFÖRTECKNING

BÖCKER

Artsberg, Kristina (2003). *Redovisningsteori- policy och- praxis*, Trelleborg: Liber Ekonomi.

Axelmann, Lennart, Phillips, Dan & Wahlquist, Ola (2003). *IAS/IFRS 2005 En jämförande studie mellan International Accounting Standards och Redovisningsrådets rekommendationer*, Stockholm: Printgraf.

Backman, Jarl (1998). *Rapporter och uppsatser*. Lund: Studentlitteratur

Bell, Judith (2000). *Introduktion till forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur.

Choi, Frederic D.S, Frost, Carol A & Meek, Gary K. (1999). *International Accounting*. New Jersey: Prentice Hall.

Eriksson, Lars Torsten & Wiedersheim – Paul, Finn (1997). *Att utreda forska och rapportera*. Malmö: Liber AB.

Föreningen Auktoriserade Revisorer (2002). FAR 2002. Stockholm: FAR:s förlag AB.

Financial Accounting Standards Board (1999). *The IASC-U.S. Comparison Project: A report on the similarities and Differences between IASC Standards and U.S. GAAP*. Connecticut.

Holme, Idar & Solvang, Bernt (1997). *Forskningsmetodik – om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur.

Hassel, Leif, Norman, Marie & Andersson, Christian (2003). *De finansiella marknaderna i ett internationellt perspektiv*. Kristianstad: SNS Förlag.

International Accounting Standards Committee (2000). *International Accounting Standards Explained*. Chichester: Published by John Wiley & Sons Ltd.

International Accounting Standards Committee (1997). *Toward convergence of national accounting standards?* Mazars & Guérard, Paris.

Lantz, Annika (1993). *Intervjumetodik: den professionellt genomförda intervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Lundmark-Jönsson, Birgitta (1999). *IASC och IAS – en introduktion*. Stockholm: Kristianstads Boktryckeri AB.

Merriam, Sharan B. (1994). *Fallstudien som forskningsmetod*. Lund: Studentlitteratur.

IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement - Nobel Biocare

---

Nobes, Christopher & Parker, Robert (1998). *Comparative International Accounting*. Cambridge: Prentice Hall.

Nobes, Christopher & Parker, Robert (2000). *Comparative International Accounting*. Cambridge: Prentice Hall.

Patel, Runa & Davidson, Bo (2003). *Forskningsmetodikens grunder – att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.

Smith, Dag (2000). *Redovisningens språk*. Lund: Studentlitteratur.

Öhrlings Coopers & Lybrand AB (1996). *Finansiella instrument*. Malmö: Daleke Grafiska AB.

ARTIKLAR

Buisman, Jan (2000). Svenska företag kan koncernredovisa enligt IAS – i princip. *Balans*, nr 1.

Hernández Hernández, Francisco G. (2003). Hedge Accounting: What's the problem with IASC Standards?. *The Journal of Corporate Accounting & Finance*, September/October.

International Accounting Standard Board (2003). Beslut om redovisning av swapavtal. *Balans*, nr 6-7.

Johansson, H & Kihlstedt, P (2002). Hög tid för ett redovisningssystem. *Ekonomi & Styrning*, nr 1.

Lundmark-Jönsson, Birgitta (2002). IAS-regler i koncernredovisningen – hur är läget?. *Balans*, nr 12.

Rippe, Johan (2001). Vägen mot IAS – skjut inte upp konverteringsprocessen!. *Balans*, nr 6-7.

Rundfelt, Rolf (2001). IASC äntligen klara med förslaget till ny rekommendation om redovisning av finansiella instrument. *Balans*, nr 1.

ELEKTRONISKT

KPMG: Finansiell riskhantering och säkringsredovisning enligt IAS 39. [Elektronisk]. Tillgänglig:<http://www.kpmg.se/infocore?_md=browse&id=665 [2003-12-21].

KPMG. Nya IAS/IFRS-regler får stora konsekvenser för börsbolagen. [Elektronisk]. Tillgänglig:<http://www.kpmg.se/infocore?_md=browse&id=6464 [2003-12-22].

KPMG: Vet du hur IAS 39 kommer att påverka ditt företag?. [Elektronisk]. Tillgänglig:<http://www.kpmg.se/infocore?_md=browse&id=661 [2003-12-20].

IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement - Nobel Biocare

---

INTERVJUER

Harrieth Sundeus, Ekonomidirektör samt medlem i koncernledningen, Nobel Biocare, intervju den 5 december 2003.

Johan Kratz, Auktoriserad revisor, KPMG, intervju den 4 december 2003.

Marie Osberg, Finance & Control, Nobel Biocare, intervju den 9 december 2003.

BILAGA 1 - INTERVJUGUIDE

1. IAS/IFRS I NOBEL BIOCARE

- 1.1 När övergick Ni till att redovisa enligt IAS/IFRS och varför?
- 1.2 Fanns det någon av ledningen fastställd strategi?
- 1.3 Vilka var delaktiga i processen? Fick de berörda möjlighet till utbildning inom området?
- 1.4 Har Ni implementerat IAS/IFRS i hela organisationen, eller sammanställer Ni på koncernnivå? Hur behandlar IT-systemet transaktionerna?
- 1.5 Viktigaste skillnader med att tillämpa IAS/IFRS, jämfört med tidigare? Positivt alternativt negativt på lång respektive kort sikt?
- 1.6 Finns det någon intern fördel med att använda IAS/IFRS?
- 1.7 Har införandet resulterat i merkostnader för företaget?
- 1.8 Hur påverkades redovisningen i stort? Några identifierbara poster som påverkades mer än andra?
- 1.9 Gjordes någon överslagsmässig beräkning av eventuella effekter?
- 1.10 Fanns det extern experthjälp att tillgå, och i så fall, anlidade ni någon?

2. GENERELLT OM STANDARDEN, IAS 39 FINANCIAL INSTRUMENTS

- 2.1 Vilka anser Ni de största skillnaderna vara mot tidigare svenska principer för redovisning och värdering av finansiella instrument?
- 2.2 Synpunkter på värdering till verkligt värde?
- 2.3 Varför tror Ni att denna standard har mötts av så pass mycket kritik?
- 2.4 Vad ser Ni för svårigheter med att tillämpa IAS 39?

3. IMPLEMENTERING AV IAS 39 I NOBEL BIOCARE

- 2.1 Hur påverkades Nobel Biocare som företag av införandet av IAS 39? Vilka berördes?
  - 2.2 Vilka effekter fick införandet? Poster som påverkades?
  - 2.3 Uppstod svårigheter vid klassificering/värdering av finansiella instrument?
  - 2.4 Har Ni några inbyggda derivat? Vilka problem ser Ni med att hitta inbyggda derivat?
  - 2.5 Uppkom svårigheter vid bortbokning av finansiella instrument?
  - 2.6 Hur kommer det sig att Ni vid årsslutet 2002 inte tillämpade säkringsredovisning?
  - 2.7 Vilka positiva respektive negativa effekter ser Ni med att tillämpa säkringsredovisning?
-